

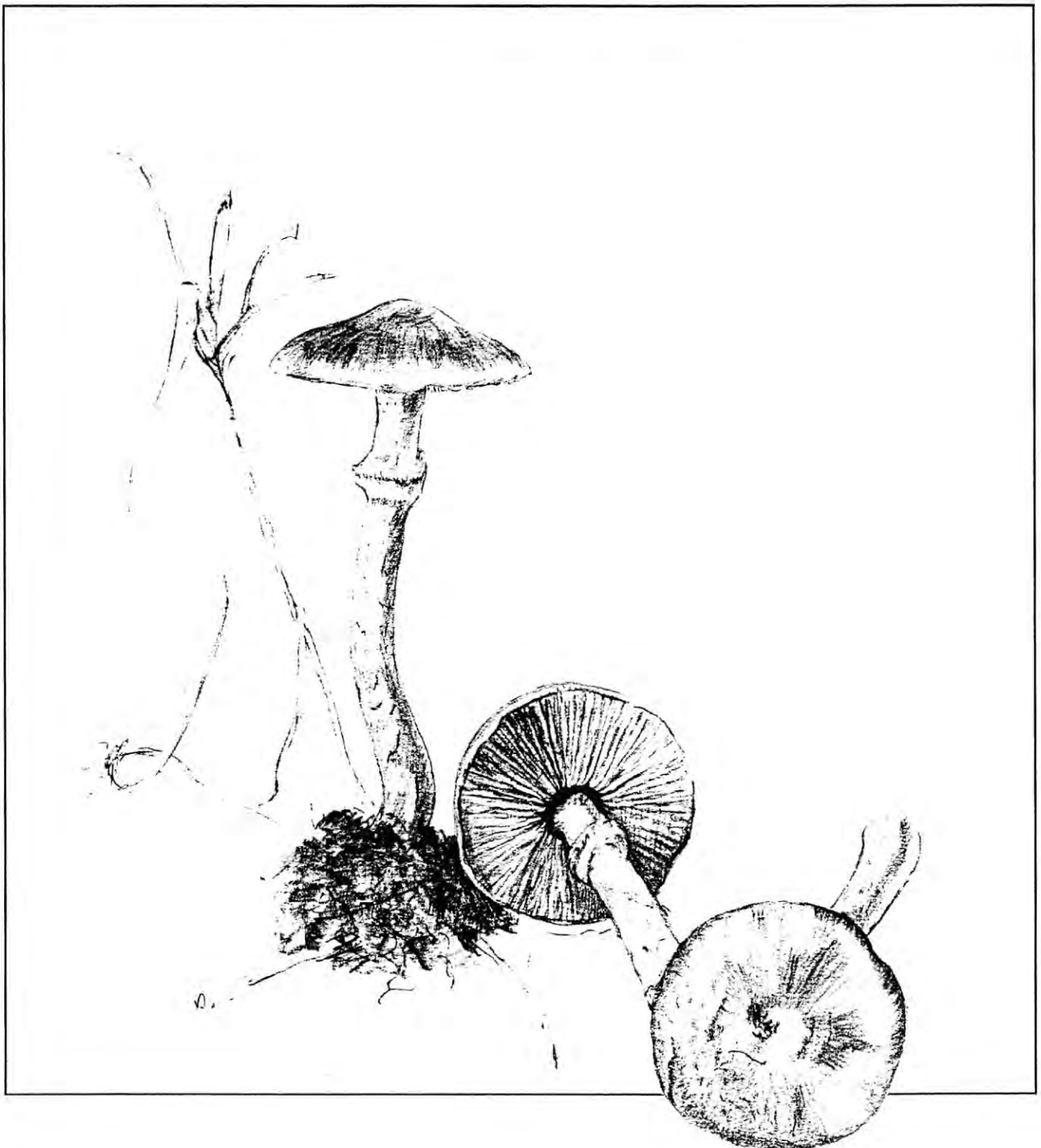
AMK

Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring
15 december 2003

verschijnt driemaandelijks
2003.4

Inhoud AMK Mededelingen 2003.4

A. de Haan	
Editoriaal	
Uit de Raad van Bestuur	81
Werkweek 2004	
Nieuwjaarsreceptie	82
H. De Meulder	
Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op Lisdodde (<i>Typha</i>) (deel 3)	83
Biodiversity in Belgium: nieuwe publicatie	90
J. Schavey	
Het geslacht <i>Dascyscyphus</i> sensu lato in Vlaanderen	91
J. De Keyser	
Speciale Parasolzwammen (Lepiotaceae) van de werkweek 2002 (2)	96
P. Debaenst	
<i>Psathyrella narcotica</i> Kits van Wav. - Stinkfranjehoed	100
T. Stijve	
Het wonderre leven der paddenstoelen door D.J. van der Ven	101
J. Volders	
Enkele nieuwe of interessante soorten voor Funbel 2002 (Deel 2)	105
R. Walley	
Boekbespreking: Keizer P.J. (2003) Paddestoelvriendelijk natuurbeheer	107
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	108
P. Holemans	
Nieuwtjes uit de bibliotheek	110
Website News	110
Lidgeld 2004	111
Zevende ontmoetingsdag Antwerpse Koepel voor Natuurstudie	112
Limburgse Koepel voor Natuurstudie organiseert dertiende contactdag	113
Educatieve avonden	113
13 ^{de} Vlaamse Mycologendag op 27 maart 2004	113

Redactie AMK Mededelingen

I. Antonissen, A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, F. Dielen, J. Gelderblom, J. Schavey, K. Van de Put, E. Vandeven, J. Volders, R. Walley
 Eindredactie & vormgeving: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/3158769
 Verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" of verzonden per e-mail zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Harrie Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle e-mail: harrie.hendrickx@skynet.be gezonden worden, **ten laatste zes weken voor het verschijnen.**

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreek om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Omslagfiguur: *Tricholoma cingulatum*, Geringde ridderzwam, door Pascale Holemans

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever en eindredactie: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

Editoriaal

André de Haan

Zoals de landbouwers klagen ook de mycologen dikwijls over het weer en dit jaar alleszins met reden! De aanhoudende periodes van droogte, slechts enkele keren onderbroken door wat (veel te weinig) regen en de vroege en strenge vorst, maakten van 2003 een paddestoelenjaar om zo vlug mogelijk te vergeten, één van de slechtste ooit.

Dat de paddestoelenschaarste het voor de KAMK-ers minder druk maakte kunnen we echter niet stellen:

- Een talrijke deelnemersgroep zocht, tijdens onze werkweek te Heer sur Meuse, ijverig naar de prachtige vondsten van vorig jaar. Maar tevergeefs, ook hier lieten de paddestoelen het afweten, wat echter de stemming en animositeit niet kon drukken.
- Dank zij een korte regenperiode, toch nog heel wat paddestoelen op onze jaarlijkse tentoonstelling, hoewel veel van de aantrekkelijke soorten zoals boleten en amanieten toch maar schaars vertegenwoordigd waren. Het prachtige wandelweer lokte heel wat wat volk naar het Peerdsbos, maar toch minder bezoekers dan vorig jaar, misschien te mooi wandelweer?

- Ook het 1 november-weekend te Nieuwpoort-Bad had te lijden van de paddestoelenschaarste, wat dan weer de gelegenheid bood alles wat beter te bekijken.

De cursus microscopie werd, om praktische redenen tijdens de maanden juli-augustus opgeschort en in het seizoen september-november vervangen door determinatie-avonden. Vanaf december start de cursus terug en zal er vooral aandacht besteed worden aan de microscopische kenmerken binnen de genera.

Met onze stilaan een traditie geworden Nieuwjaarsreceptie starten wij op dinsdag 6 januari het nieuwe jaar. Zoals ook vorige jaren DE gelegenheid om elkaar terug te ontmoeten en bij een hapje en drankje moed in te spreken en terug te motiveren, na dit "slechte" 2003 (zie ook aankondiging blz. 82).

De 7de Ankona-ontmoetingsdag gaat door op zaterdag

14 februari (zie ook aankondiging op blz. 112). KAMK zal hieraan actief deelnemen met een presentatie over Myxomyceten door Myriam de Haan. Verder zullen wij, voor de themagroep Paddestoelen, een deel van de middagssessie verzorgen met o.m. Karel Van de Put over Stuifzwammen, Ivo Antonissen met korstzwammen en Ruben Walleyen over ondergrondse paddestoelen. De 13de Vlaamse-Mycologen-Dag wordt georganiseerd door Mycolim en gaat door op zaterdag 27 maart op de campus van de universiteit te Diepenbeek. Zoals steeds een evenement dat geen enkele paddestoelenliefhebber mag missen (zie ook aankondiging op blz. 113-114).

Onze jaarlijkse statutaire Algemene Vergadering van werkende leden gaat door op dinsdag 23 maart. Uitnodigingen hiervoor zullen in begin volgend jaar verstuurd worden.

Tijdens de adviesraad van 25 november werd de voorlopige lijst van de excursies voor 2004 opgesteld. Dit vergt heel wat voorbereiding en inzet door de verantwoordelijken. Het is inderdaad niet altijd gemakkelijk de juiste terreinen te kiezen op het meest gunstige moment en toch een goede spreiding in tijd te verkrijgen. En hoewel we tegenwoordig meer mensen kunnen aanspreken om een wandeling te leiden, vergt het toch heel wat organisatie om alles op tijd rond te krijgen. Anderzijds is het niet te verwonderen dat hier zoveel tijd en zorg aan besteed wordt, onze excursies zijn voor de werking van onze kring enorm belangrijk. Niet alleen zijn ze de gelegenheid om kennis over te dragen aan nieuwere leden maar tevens het moment waarop ook de ervaren mensen, de verse paddestoelen in de hand, in discussie gaan.

Deelnemen aan onze excursies is de meest optimale manier om paddestoelen te leren herkennen.

Het KAMK-bestuur wenst alle leden aangename feestdagen, een gelukkig en gezond 2004 met nu eindelijk eens vééél paddestoelen!

Uit de Raad van Bestuur

Tijdens de Raad van Bestuur van 28 oktober werd beslist, ter vervanging van de Paddestoelenkijldag, elk jaar de eerste zaterdag van oktober voor te behouden voor verenigingen die een aanvraag doen voor een paddestoelenwandeling. Indien voor

1 september geen aanvragen werden ontvangen zal op deze dag een bijkomende excursie worden ingelast die in AMK-Mededelingen van 15 september zal aangekondigd worden.

Werkweek 2004

Onze jaarlijkse werkweek in 2004 zal zoals de vorige jaren plaats vinden te Heer-sur-Meuse in het vakantiecentrum Domaine de Massembre van zaterdag 18 september (middagmaal) tot zaterdag 25 september (ontbijt).

De overnachting is voorzien in paviljoen type A met wc en wasgelegenheid op de kamer en gemeenschappelijke douches op de gang. Wegens plaatsgebrek in het paviljoen zijn nog een zestal kamers voorzien in het centraal gebouw type W met wc en wasgelegenheid op de kamer en badkamer op de gang. Er zijn plannen om zowel de paviljoenen als de kamers te moderniseren. Mogelijk zijn onze verblijven reeds aangepast.

Een ruime zaal voor microscopie is in het paviljoen beschikbaar.

Zoals andere jaren is het mogelijk om slechts gedurende enkele dagen deel te nemen.

Indien u een kamer wenst te delen, gelieve zelf afspraken te maken met een kamergenoot en het bij uw inschrijving te vermelden.

Prijs per dag volpensioen 38,50 EURO, verzekering en administratiekosten inbegrepen. Bedlinnen bij minder dan 3 overnachtingen 5,00 EURO. Handdoeken zelf meebrengen.

Zoals elk jaar wordt, één excursie per dag voorzien, namiddag en avond zijn voorbehouden voor determinatie.

Onze jaarlijkse studietocht in de omgeving van Nîsmes zal op zondag 19 september plaats vinden,

dan is er ook een namiddagwandeling.

Teneinde tijdig de nodige kamers te kunnen reserveren waarvoor we een voorschot dienen te storten, verzoeken we de leden die wensen deel te nemen **vóór 31 januari uw inschrijvingsformulier terug te sturen** aan Guido Le Jeune, Beemdenlaan 69, 2900 Schoten, tel: 03/ 658 54 31 en een **voorschot van 38,50 EURO te storten** op rek 320-4183209-57 van KAMK naar Andre Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te 2050 Antwerpen. Indien u toch om onvoorziene omstandigheden niet zou kunnen deelnemen, verwittig ons. Tot één maand voor het vertrek kunnen wij u het voorschot zonder problemen terug storten. Wie korter voor het vertrek om medische redenen moet afhaken, denkt aan een bewijs van de dokter zodat men van de annulatieverzekering kan genieten. Gezien het steeds groeiend aantal deelnemers en de beperkte beschikbare ruimte, verzoeken we u tijdig in te schrijven. Laatkomers kan geen deelname gegarandeerd worden.

Zo snel mogelijk zal meer informatie en het volledig programma aan de deelnemers worden toegezonden.

In afwachting kunt U steeds inlichtingen bekomen bij:

Guido Le jeune

Beemdenlaan 67 2900 Schoten Tel: 03/ 658 54 31

Nieuwjaarsreceptie 2003

Dinsdag 6 januari starten wij het nieuwe KAMK-jaar met onze nieuwjaarsreceptie. Bij een drankje en een hapje hebben wij gelegenheid even terug te blikken op het voorbije jaar en uit te kijken naar het komende seizoen. We illustreren dit met enkele mooie dia's, ook de uwe zijn welkom. Verder willen wij nieuwe leden de gelegenheid bieden, in een ontspannen sfeer, kennis te maken met de Bioruimte en de mogelijkheden die hier geboden worden. We vernoemen hier vooral onze uitgebreide bibliotheek

en de kans om met de microscoop te leren werken. Misschien zal het u aanzetten in de toekomst deel te nemen aan onze talrijke educatieve activiteiten.

Ook en niet in het minst, zijn onze oudere leden en zij die verhinderd zijn regelmatig voeling te houden met de Kring, uitgenodigd op deze dag. Het zal prettig zijn hen nogmaals te ontmoeten.

We rekenen op een talrijke opkomst, dinsdag 6 januari te 20 uur, in de Bioruimte van het RUCA (parking 2).

Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op Lisdodde (*Typha*) (Deel 3)

Hubert De Meulder
Verenigde Natieslaan 131
B-2660 Hoboken

Summary

De Meulder H. Investigation of fungi on Reed mace (*Typha*)(part 3). Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring 2003.4: 83-90

Fungi on decaying stems and blades of Reed mace (*Typha*) have been collected in 2001 at different locations in the Antwerp area. Fifty species and 5 Myxomycetes belonging to 38 genera could be identified.

In this third report 12 species are briefly described and illustrated: Leotiales (*Mollisia cinerea*, *M. palustris*, *M. typhae*, *Orbilina auricolor*); Rhytismatales (*Lophodermium typhinum*); Sordariales (*Cercophora caudata*, *Schizothecium conicum*); Sphaeriales (*Anthostomella limitata*, *Halosarpheia spartinae*, *Hypoxyylon effusum*); Cantharellales (*Pterula gracilis*); Stereales (*Rogersella sambuci*).

Halosarpheia spartinae and *Hypoxyylon effusum* have, presumably, not yet been recorded for Belgium.

Samenvatting

Tijdens een onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen in 2001 in de Antwerpse regio, werden op dode stengels en bladeren van Lisdodde (*Typha*) 50 soorten en 5 Myxomyceten gevonden behorende tot 38 geslachten. Ze worden kort beschreven in de vier delen van dit rapport, aangevuld met macro- en microscopische tekeningen.

Deel 3 bevat 12 soorten behorende tot de volgende ordes: Leotiales (*Mollisia cinerea*, *M. palustris*, *M. typhae*, *Orbilina auricolor*); Rhytismatales (*Lophodermium typhinum*); Sordariales (*Cercophora caudata*, *Schizothecium conicum*); Sphaeriales (*Anthostomella limitata*, *Halosarpheia spartinae*, *Hypoxyylon effusum*); Cantharellales (*Pterula gracilis*); Stereales (*Rogersella sambuci*).

Halosarpheia spartinae en *Hypoxyylon effusum* werden vermoedelijk nog niet eerder in België gevonden.

Beschrijving per soort

25. *Mollisia cinerea* (Batsch: Fr.) P. Karst.

Gedrongen mollisia (Plaat 1, figuur 1)

Apothecia: 1-2 mm diameter, jong bekervormig, met witte rand, later onregelmatig gegolfd, zittend, gedrongen; hymenium grijs; excipulum grijs-bruinachtig en iets donzig.

Asci: 47-62 x 5-6 μm , cilindrisch, met korte steel, dunwandig, 8 schuinliggende sporen, 1-rijig, hyalien, J+.

Sporen: (6-)7-9,5(-11) x (1,5)2-2,5 μm , elliptisch, soms iets gebogen of taps uitlopend, glad, dunwandig, hyalien.

Parafysen: circa 2 μm dik, draadvormig, met stompe top, iets boven de ascus uitstekend.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende, verharde, meerjarige stengels, Hoboken "Polder", IFBL C4.35.21, 19.8.01, De Meulder 149427,47 (BR).

Opmerkingen: deze algemeen voorkomende ascomycete wordt meestal aangetroffen op dood hout en takken van allerlei boomsoorten en struiken, echter zelden op Lisdodde of andere eenzaadlobbigen (Monocotyledoneae).

26. *Mollisia palustris* (Roberge) P. Karst.

Moerasmollisia (Plaat 1, figuur 2)

Apothecia: tot 1mm diameter, grauwgrijs met donker midden, zittend, plat tot iets gewelfd.

Asci: 30-54 x 6-8 μm , cilindrisch-knotsvormig, vrij lang gesteeld, aan de top iets toegespitst, met 8 schuinliggende, 2-rijige sporen.

Sporen: 8-10 x 1,5-2 μm , smal spoelvormig, soms iets gebogen, iets puntig aan een einde, glad, hyalien, inhoud soms met 2 druppels.

Parafysen: circa 2 μm diameter, lichtjes verdikt naar de top.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Terhagen "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14, 21.4.01, De Meulder 149384,04 (BR).

Opmerkingen: deze soort werd ook nog gevonden op Kropaar (*Dactylis glommerata*) en Pitrus (*Juncus effusus*).

Opvallend zijn de kleine platte apothecia die groengrijs zijn, en de smalle tapstoelopende, spoelvormige sporen. Zie ook "Opmerkingen" bij *Mollisia typhae*.

27. *Mollisia typhae* (Cooke) Phill.

Lisdoddemollisia ! (Plaat 1, figuur 3)

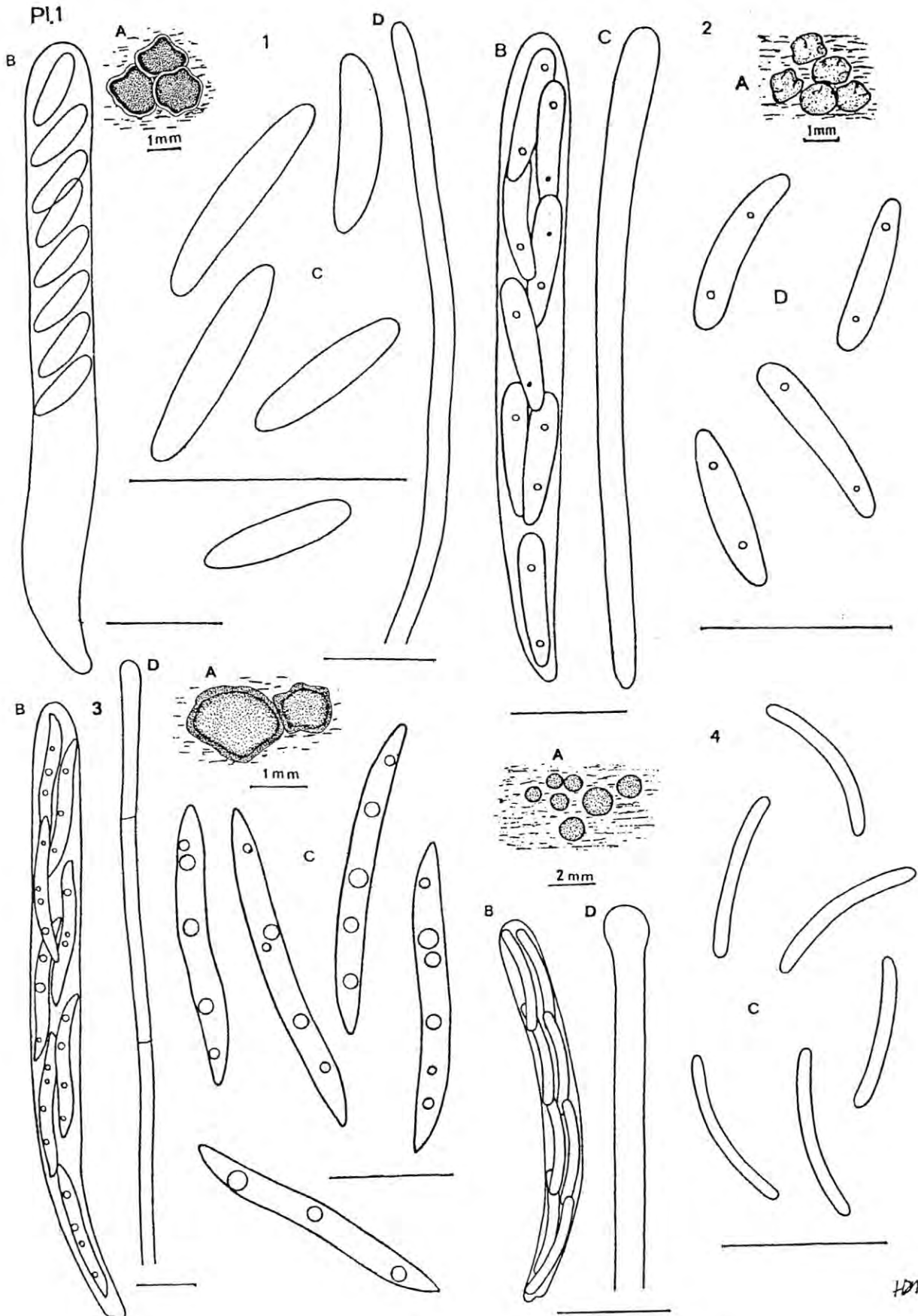
Apothecia: 1-1,5 mm diameter, zittend, met gegolfde rand, donkergrijs; hymenium waterig grijs, opgeweekt in water is de kleur bleker; met bruine ankerhyfen.

Asci: 83-114 x 7,5-9,5 μm , cilindrisch-knotsvormig, met 8 overlappende, 2-rijige sporen.

Sporen: 19-28 x 2-2,5 μm , subcilindrisch, puntig uitlopend aan de einden, recht of gebogen, inhoud vaak met druppels.

Parafysen: circa 2 μm diameter, naar de top tot 2,5-3 μm , gesepteerd, tot 15 μm boven de ascus uitstekend.

Anker-hyfen: 3,5-4 μm diameter, naar de top versmallend tot 2,5-3 μm dik, gesepteerd, tot 15 μm boven de asci uitstekend.

Onderzocht materiaal: in groepjes bijeen op vochtig liggende bladeren in moerassig terrein, Hoboken "Polder", IFBL C4.35.21, 8.6.01, De Meulder 149458,78 (BR).

Opmerkingen: opvallend bij deze soort zijn de vrij lange sporen en het voorkomen op vochtig liggende bladeren van Lisdodde.

Le Gal en Mangenot (1961) beschreven in een bijdrage tot de studie van *Mollisia*, een *Mollisia hydrophila* (P.Karst.) Sacc. (syn. *Belonopsis hydrophila* (P.Karst.) Nannf.) met spits toelopende sporen waarbij de lengte aanzienlijk kan variëren van 8 tot 30 μm lang. Zij vonden tevens in het Museum National d'Histoire Naturelle, een *Mollisia typhae* (Cooke) die volledig overeenstemde met hun vondst op Grote lisdodde (*Typha latifolia*).

Mollisia typhae wordt vermeld door Cannon et al. (1985) en in de Aantekenlijst van de K.A.M.K. (1996), maar niet in het "Overzicht" (1995), waarin verwezen wordt naar de vaak moeilijk te onderscheiden soorten van het geslacht *Mollisia*. Een volledig monografisch werk over dit geslacht is echter nog niet voorhanden.

28. *Orbilia auricolor* (Bloxam) Sacc.ss. Korfnon ss. auct.

Syn.: *Orbilia curvatispora* Boud.

Kromsporig wasbekertje (Plaat 1, figuur 4)

Apothecia: 0,5-1 mm diameter, vlak tot iets komvormig, wasachtig, doorzichtig tot bleek geelachtig, zittend op het substraat, solitair of in kleine groepjes bijeen.

Asci: 26-35 x 3-3,5 μm , cilindrisch-knotsvormig, met 8 2-rijige sporen, J+.

Sporen: 9,5-10,5 x 0,5-1 μm , cilindrisch, meestal naaldvormig, gekromd, glad, hyalien.

Parafysen: ca 2,5 μm diameter, met knopvormige top tot 3,5-4 μm dik, zelfde lengte als de asci.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende stengel van circa 1,5-2cm dik, Hoboken "Polder", IFBL C4.35.21, 20.10.01, De Meulder 149443,63 (BR).

Opmerkingen: voor zover de literatuur kon geraadpleegd worden, wordt deze soort alleen vermeld van vochtig, rot hout.

←Plaat 1. Fig. 1. *Mollisia cinerea*. A: apothecia, B: ascus, C: sporen, D: parafyse. Fig. 2. *Mollisia palustris*. A: apothecia, B: ascus, C: parafyse, D: sporen. Fig. 3. *Mollisia typhae*. A: apothecia, B: ascus, C: sporen, D: parafyse. Fig. 4. *Orbilia auricolor*. A: apothecia, B: ascus, C: sporen, D: parafyse.

29. *Lophodermium typhinum* (Fr.) Lambotte Lisdoddenspleetlip (Plaat 2, figuur 1)

Apothecia: 0,5-0,8 x 0,2-0,4 mm, eerst koffieboonvormig, later met spleetvormige opening; hymenium grijsbruin, geheel open tot 1,7 x 0,7 mm

Asci: 95-108 x 9-11 μm , cilindrisch, kort gesteeld, met 8 parallel liggende sporen.

Sporen: 50-60 x 1-1,5 μm , draadvormig, glad, hyalien, inhoud met druppels.

Parafysen: 80-100 x 1-1,5 μm , draadvormig, meestal gekromd aan de top, boven de asci uitstekend.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Hoboken "Polder", IFBL C4.35.23, 15.04.88, 7.05.01, De Meulder 149447,67 (BR).

Opmerkingen: de spleetvormige apothecia, de draadvormige sporen en het voorkomen op Lisdodde zijn kenmerkend voor deze soort.

30. *Cercophora caudata* (Currey) Lundq. (Plaat 2, figuur 2)

Perithecia: 0,5-1 x 0,5-0,7 mm, conisch, donkerbruin tot zwart, bedekt met dunne, golvende haartjes, eerst ingezonken, later aan het oppervlak, niet stromatisch, solitair of in groepjes bijeen.

Asci: tot 370 x 19 μm , knotsvormig met lange steel, met 8 overlappende 2-rijige sporen.

Sporen: 40-63 x 5-6 μm in hyalien, onrijp stadium, wormvormig, met klein aanhangsel aan de uiteinden, later opzwellend in het bovenste eind en afgescheiden door een septum, bovenste cel dan 25-28 x 8-9,5 μm elliptisch, onderaan afgeknot, conisch aan de top, eerst gevuld met vele druppels en olijfbruin, later donkerbruin, aanhangsels 35-40 x 4-6 μm , cilindrisch, geniculaat, hyalien, met klein aanhangsel, inhoud soms met druppels en met septen in oudere sporen.

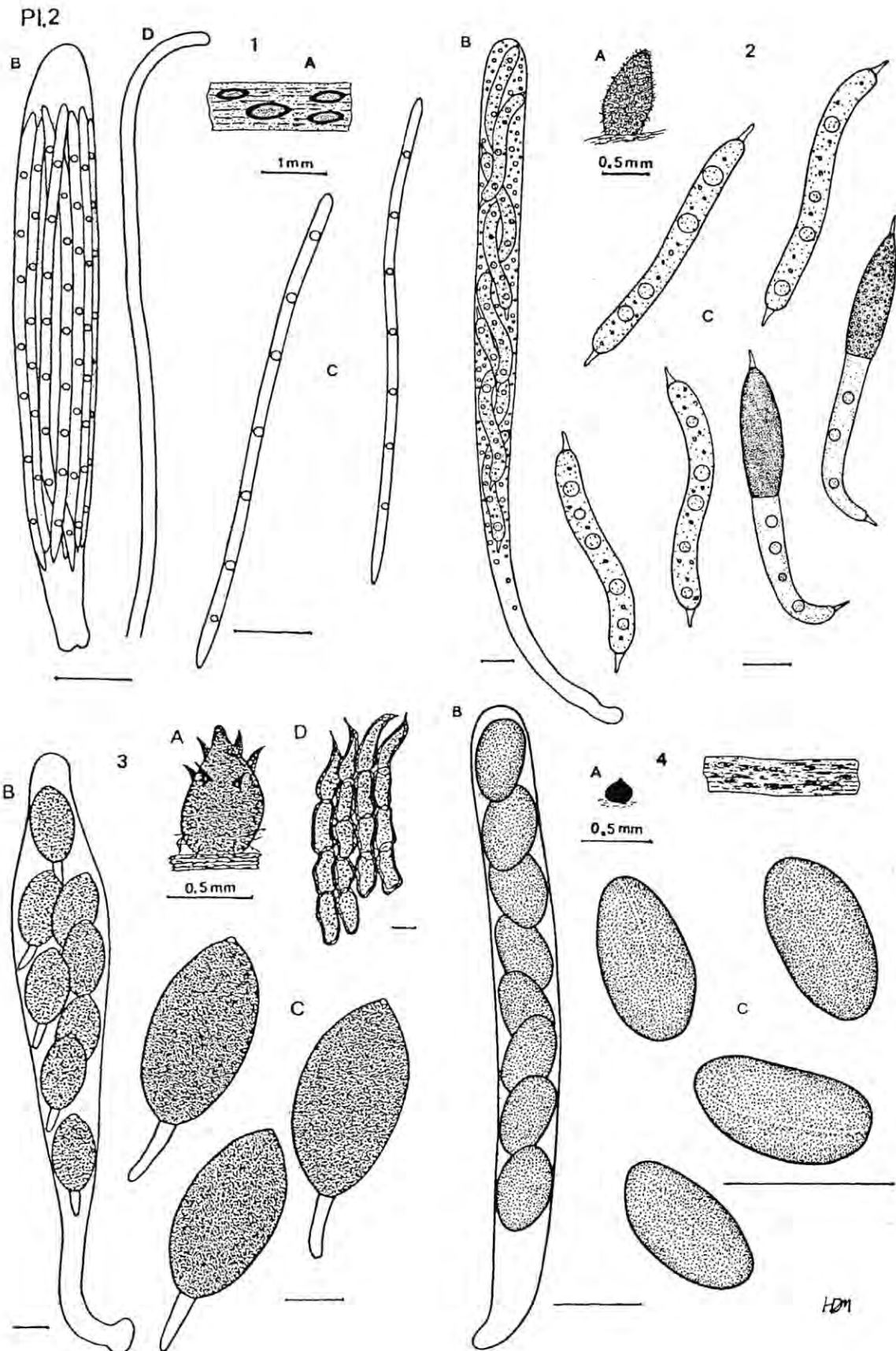
Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende stengel, Hoboken "Polder", IFBL C4.35.21, 8.9.01, De Meulder (BR).

Opmerkingen: opvallend bij de gevonden soort zijn de sporen met een elliptische, donkerbruine eindcel en een cilindrisch, hyalien aanhangsel.

Het geslacht *Cercophora* lijkt op *Bombardia* Fries, maar de perithecia van deze laatste zijn in tegenstelling tot *Cercophora*, ingebed in een stroma (Dennis 1978).

31. *Schizothecium conicum* (Fuckel) N. Lundq.

Syn.: *Podospora curvula* (de Bary ex G. Winter) Niessl (Plaat 2, figuur 3)

Perithecia: circa 0,5 mm diameter, tot 0,7 mm hoog, peervormig tot subconisch, vaak met gekromde nek, lichtbruin, bedekt met lichtbruine, verkleefde haren die driehoekige schubben vormen in de nek.

Haren: 32-95 x 7,5-11 μm , bestaande uit 3-5 licht opgezwollen, bruine, dikwandige cellen, met een puntige, vlamvormige eindcel.

Asci: 152-230 x 28-38 μm , cilindrisch-knotsvormig, naar de top taps toelopend, lang gesteeld, dunwandig, 8-sporig.

Sporen: 25-32 x 13-17 μm , elliptisch, licht afgeplatte basis, eerst hyalien, dan olijfbroin, 1-2-rijig, dunwandig; kiemporie apicaal; met een basale, primaire, cilindrische, hyaliene steel (pedicel) van 9,5-11 x 1,5-2 μm en lang spits toelopend, zweepachtig secundair aanhangsel (cauda) aan ieder eind van de spore (kan niet altijd waargenomen worden).

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende stengel, Hoboken "Polder", IFBL C4.35.21, 23.9.01, De Meulder (BR).

Opmerkingen: het geslacht *Schizothecium* is sterk verwant met *Podospora* maar werd ervan afgescheiden wegens de korte, verkleefde haren die driehoekige schubben vormen in de nek van het perithecium; de haren bij *Podospora* zijn verschillend gevormd en vormen geen schubben. *Schizothecium conicum* is een kosmopolitische soort en wellicht de meest voorkomende van het geslacht. De soort wordt meestal vermeld als voorkomend op mest, maar ik vond ze op Lisodode en ook op grasbladeren.

32. *Anthostomella limitata* Sacc.

(Plaat 2, figuur 4)

Perithecia: tot 0,2 mm diameter, subglobuleus, zwart, geheel of gedeeltelijk ingezonken, korte papillate ostiole, met of zonder dunne, zwarte clypeus, solitair of met enkele bijeen.

Asci: 63-76 x 5-8 μm , cilindrisch, kort gesteeld, dunwandig, smal afgerond aan de top, met 8 schuinliggende, 1-rijige sporen.

←Plaat 2. Fig. 1. *Lophodermium typhinum*. A: apothecia, B: ascus, C: sporen, D: parafyse. Fig. 2. *Cercophora caudata*. A: perithecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 3. *Schizothecium conicum*. A: perithecium, B: ascus, C: sporen, D: haren. Fig. 4. *Anthostomella limitata*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen.

Sporen: 8-11,5 x 4-6 μm , elliptisch, tot asymmetrisch, 1-cellig, glad, kiemspleet onopvallend, inhoud soms met druppels, zonder hyaliene aanhangsels, olijfbroin.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Schelle, "Electrabel", IFBL C4.54.22, 24.3.01, De Meulder 149406,26 (BR).

Opmerkingen: het geslacht *Anthostomella* wordt gekenmerkt door de ingezonken perithecia onder een dunne, grijswitte clypeus. De sporen vertonen een kiemspleet en zijn veelal voorzien van een kleine hyaliene cel.

De gevonden soort wordt meestal vermeld van Zegge-soorten (*Carex* sp.), maar werd meermaals op dode bladeren van Grote lisdode aangetroffen.

33. *Halosarpheia spartinae* (Gareth Jones) Shearer & Cane

= *Haligena spartinae* Gareth Jones
(Plaat 3, figuur 1)

Perithecia: 0,3-0,5 mm diameter, donkerbruin tot zwart, globuleus tot subglobuleus, ingezonken in het substraat behoudens de papillate, korte nek, solitair en verspreid.

Asci: 120-220 x 40-70 μm , knotsvormig met vrij lange steel, vlug vervloeiend bij rijpheid, 8 overlappende, 2-3-rijige sporen, gedrongen in de ascus.

Sporen: 40-70 (-80) x 14-19 μm , elliptisch, hyalien, meestal met 5 septen (soms met 6 of 7), iets ingesnoerd aan de septen, met 2 grote en meerdere kleine druppels, met kleine taps toelopende aanhangsels van 6-10 x 0,5-1,5 μm aan ieder eind van de spore.

Onderzocht materiaal: op vochtig, dood blad, Schelle, "Electrabel", IFBL C4.54.22, 3.11.01, De Meulder (BR).

Opmerkingen: deze soort is goed te herkennen aan de grote gesepteerde sporen met aanhangsels. Ze werd nog niet eerder in België gevonden.

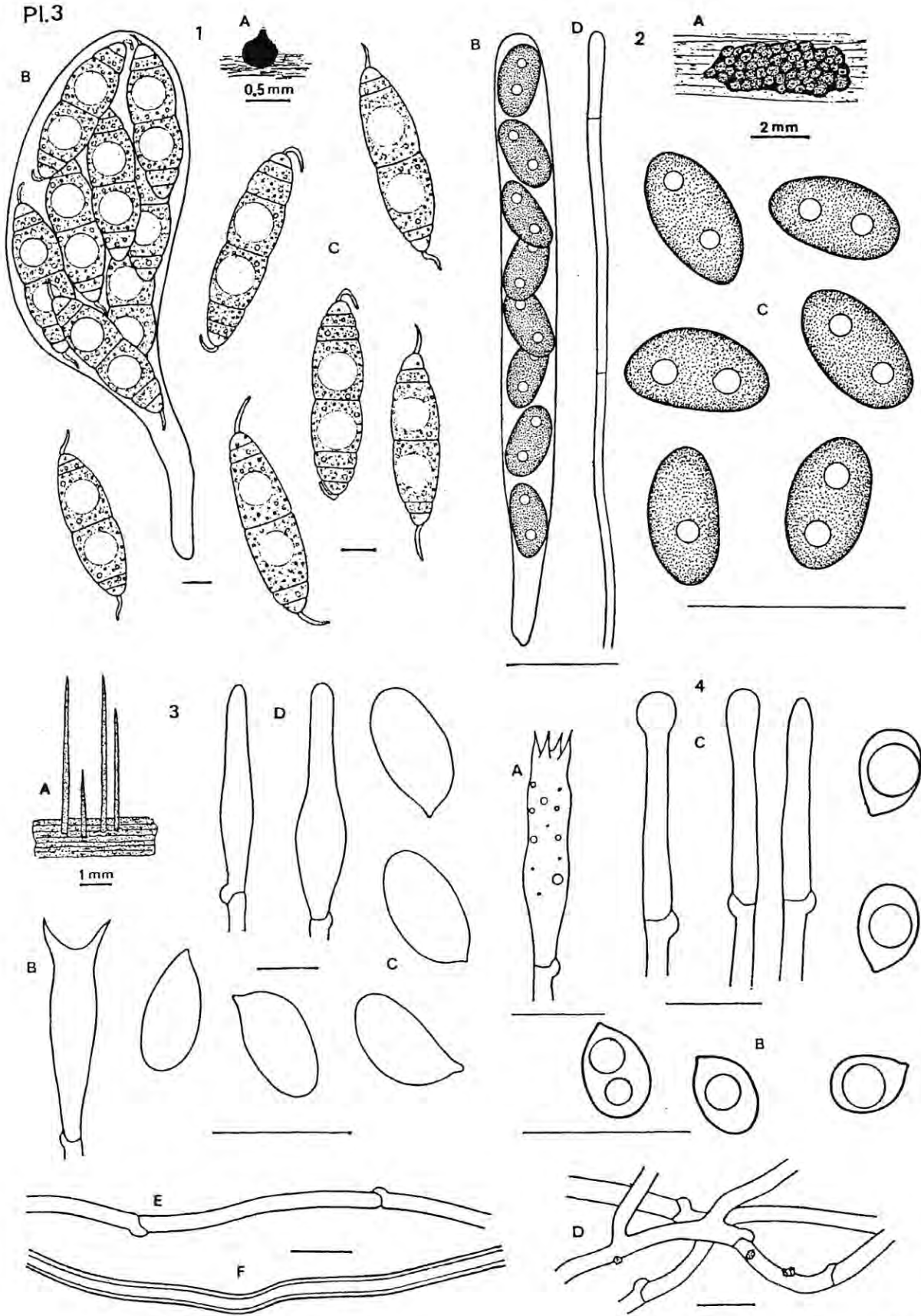
34. *Hypoxylon effusum* Nitschke = *Hypoxylon serpens* var. *effusum* J.H. Miller (Plaat 3, figuur 2)

Stroma: 10-20 mm lang, rond tot ovaal, plat, dun, carboneus, gepunteerd door de uitstekende, papillate ostiolen.

Perithecia: 0,3-0,5 mm diameter, gedeeltelijk ingezonken in het substraat, dicht bijeen, zwart.

Asci: 45-55 x 4-5 μm , cilindrisch, gesteeld, met 8 1-rijige, schuinliggende sporen.

Sporen: 6-7 x 3-4 μm , ovaal, soms eenzijdig afgeplat,

HD1

lichtbruin, met meestal 2 oliedruppels, geen kiemspleet.

Parafysen: draadvormig, veelvuldig.

Onderzocht materiaal: op dood, vochtig liggend schedeblad, Hoboken "Polder", IFBL C4.35.21, 15.11.01, De Meulder 149352,69 (BR).

Opmerkingen: deze soort is goed te herkennen aan de kleine asci en sporen; ze wordt algemeen vermeld in de literatuur als saprofyt op loofhout. Het voorkomen op *Typha* is in de door mij geraadpleegde literatuur niet vermeld. *H. effusum* staat niet vermeld in de "Aantekenlijst" (1996). Wellicht is het de eerste vondst voor België.

35. *Pterula gracilis* (Desm. & Berk.) Corner

Kruidvedertje (Plaat 3, figuur 3).

Vruchtlichamen: 1-6 mm hoog tot 0,2 mm dik, naaldvormig met spitse uiteinden, meestal onvertakt, zeer fijn behaard, eerst wit, later vuil vleeskleurig.

Sporen: 9,5-11,5 x 4-6 μm , elliptisch, dunwandig, hyalien.

Basidia: 22-28 x 6-8 μm , slank knotsvormig, met basale gesp, 2 sterigmen.

Leptocystiden: 25-50 x 5-8 μm , smal lageniform, dunwandig.

Generatieve hyfen: 2-3 μm diameter, dunwandig, gesepteerd, met gespen.

Skelethyfen: 3-3,5 μm diameter, dikwandig.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Schelle, "Electrabel", IFBL C4.54.22, 8.4.01, De Meulder 149431,51 (BR)

Opmerkingen: deze soort is goed te herkennen aan de loodrechte, spitse vruchtlichamen en het voorkomen op afgestorven kruidige planten. *Pterula gracilis* werd reeds eerder gevonden in de Hobokense Polder in 1988, eveneens op Grote lisdodde (*Typha latifolia*), IFBL C4.35.23, 3.8.88, De Meulder.

←Plaat 3. Fig. 1. *Halosarpheia spartinae*. A: perithecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 2. *Hypoxyylon effusum*. A: stroma met perithecia, B: ascus, C: sporen, D: parafyse. Fig. 3. *Pterula gracilis*. A: vruchtlichamen, B: basidium, C: sporen, D: leptocystiden, E: generatieve hyfe, F: skelethyfe. Fig. 4. *Rogersella sambuci*. A: basidium, B: sporen, C: leptocystiden, D: hyfen.

36. *Rogersella sambuci* (Pers.) Libert & Navas

Syn.: *Lyomyces sambuci* (Pers.) P. Karst., *Hyphoderma sambuci* (Pers.) Jülich., *Hyphodontia sambuci* (Pers.) J. Erikss.

Witte vlierschorszwam (Plaat 3, figuur 4)

Vruchtlichamen: resupinaat, uitgebreid, vast aan het substraat gehecht, circa 0,2 mm dik, glad tot iets wattig, vers sneeuwwit, droog wigtelig.

Sporen: 4,5-5,5 x 3,5-4 μm , elliptisch-ovaal, dunwandig, glad, hyalien; inhoud meestal met 1 grote, soms met 2 kleinere druppels.

Basidia: 20-30 x 4-4,5 μm , slank, knotsvormig, met druppels, basale gesp, 4 sterigmen.

Hyfensysteem: monomitisch, hyfen 2-3,5(-5) μm diameter, dunwandig, met gespen, rijkelijk vertakt.

Leptocystiden: 20-30 x 3-4 μm , cilindrisch, meestal met apicale kop van 3,5-4,5 μm dik, met gespen, buiten het hymenium stekend.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Hoboken "Polder", IFBL C4.35.23, 15.06.01, De Meulder 149348,65 (BR).

Opmerkingen: deze soort wordt meestal vermeld van allerlei houtsoorten. In de literatuur wordt ze nergens vermeld van Lisdodde. Eveneens onbekend is het voorkomen ervan op Pitrus (*Juncus effusus*) en Zeegroene rus (*J. inflexus*), Schelle "Maaienhoek" (zie De Meulder 2001). De krijtwitte kleur is bij deze soort opvallend.

LITERATUUR

- APINIS A.E. & CHESTERS C.G.L. (1964) - Ascomycetes of some salt marshes and sand dunes. *Trans.Brit. Mycol. Soc.* **47**: 419-435.
- ARNOLDS E., KUYPER TH.W. & NOORDELOOS M.E. (1995) - Overzicht van de paddestoelen in Nederland. N.M.V.
- ARX J.A.VON & MILLER E. (1961) - Die Gattungen der Didymosporen. Pyrenomyceten. *Beitr. Kryptogamenfl. Schweiz.*
- BERTHIER J. (1976) - Monographie des *Typhula* Fr., *Pistillaria* Fr. et genres voisins. *Bull. Mens. Soc. Linn. Lyon.*
- BEYER W. (1997) - Ascomyceten und einige Basidiomyceten an *Typha latifolia* L. und *Phragmites australis* (Cav.) Trin. *Beitr. zur Kenntn. Pilze Mitteleuropas* **XI**:49-56.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1981) - Pilze der Schweiz. Band 1. Ascomyceten. Mycologische Gesellschaft Luzern.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1986) - Pilze der Schweiz. Band 2. Nichtblätterpilze. Mycologische Gesellschaft Luzern.

- CANNON P.F. et al. (1985) - The British Ascomycotina. An Annotated Checklist. Commonwealth Mycological Institute.
- DE MEULDER H. (2003) - Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op Lisodde (*Typha*) (deel 1). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **2003**: 28-35
- (deel 2). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **2003**: 58-65
- DENNIS R.W.G. (1981) - British Ascomycetes - Revised edition. Vaduz, J. Cramer.
- ELLIS B.M. & ELLIS J.P. (1987) - Microfungi on Land Plants. Croom Helm.
- GRELET L.J. (1932-1959) - Les Discomycètes de France d'après la classification de Boudier. Réédition 1979. Bull. Soc. Bot. du Centre-Ouest-3 No. sp. Royan.
- HILBER R. & HILBER O. (1979) - Einige Anmerkungen zur Gattung *Cercophora* Fuckel (Lasiosphaeriaceae. *Z. Mykol.* **45**: 209-233.
- JONES E.B.G. (1962) - *Haligena spartinae* sp.nov., a Pyrenomycete on *Spartina townsendii*, *Trans. Brit. mycol. Soc.* **45**: 245-248.
- JÜLICH W. (1984) - Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Kleine Krytogamenflora. Band II b/1. Gustav Fischer Verlag-Stuttgart.
- LE GAL M. & MANGENOT F. (1961) - Contribution à l'étude des mollisioïdées. IV (3e série) *Rev. mycol.* **26**: 263-331.
- MILLER J.H. (1961) - A monograph of the world species of *Hypoxyton*, Athens, Georgia. University of Georgia Press.
- MUNK A. (1957) - Danish Pyrenomycetes. Dansk Botanisk Arkiv. Band 17 - Copenhagen. Munksgaard.
- VANDEVEN E. (red.) (1996) - Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. K.A.M.K. Antwerpen.

Nieuwe publicatie: Biodiversity in Belgium

De term biodiversiteit staat voor de verscheidenheid aan dieren, planten, paddestoelen en micro-organismen, en voor de levensgemeenschappen die ze vormen. Kennis over biodiversiteit is dus uiterst belangrijk als basis voor natuurbehoud, voedselvoorziening, geneeskunde, landbouw, enzomeer. Biodiversiteit zelf is dan ook een, te vaak vergeten, hoofdrolspeler in ecologie en economie, zonder de sociale en culturele implicaties te vergeten.

Nochtans blijven vragen als: hoeveel soorten zijn er? In welke mate en door wie of wat is de natuur bedreigd? Hoe staat het met onze kennis: bestaat er zoiets als populaire groepen en wie zijn dan de lelijke eendjes in de bijt, welke vreemde indringers zijn aanwezig en vormen ze wel een verrijking, verdwijnen bepaalde planten en dieren, kortom, hoe gaat het met onze natuur? Nog te vaak onbeantwoord, ook in België.

Het boek 'Biodiversity in Belgium' beantwoordt deze en andere vragen aan de hand van informatie geleverd door specialisten uit binnen- en buitenland. Het 416 geïllustreerde pagina's tellend werk opgestart in 1998 zorgt voor een ware primeur door

de gedetailleerde stand van zaken over alle groepen dieren, planten en paddestoelen aanwezig in België. Het geeft tevens een overzicht van de belangrijkste in ons land voorkomende ecosystemen en van de specifieke biodiversiteit gevonden in de gewesten en Noordzee.

-Ook de mycologische groepen komen aan bod en de auteurs hopen op veel suggesties voor verbeteringen en aanvullingen van mycologen (red.).

Referentie: Peeters, M., Franklin, A. & Van Goethem, J.L. (editeurs), 2003. Biodiversity in Belgium. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel: 416 pagina's. Het boek bestaat enkel in het Engels.

Prijs: 25 euro. Om te bestellen, gelieve uw naam en adres evenals het aantal gewenste exemplaren door te mailen (marc.peeters@naturalsciences.be), te faxen (02-627 41 41) of te zenden naar Marc Peeters, KBIN, Vautierstraat 29, 1000 Brussel.

Het Geslacht *Dasyscyphus* sensu lato in Vlaanderen

Jean Schavey
Basseliersstraat 54
2100 Deurne

Het geslacht *Dasyscyphus* maakt deel uit van de familie der Hyaloscyphaceae. In het algemeen zijn bij dit geslacht de apothecia schijf tot bekervormig, zittend tot min of meer gesteeld; de rand is bezet met haren met naar gelang de soort, diverse structuur of kleur. De maat van de vruchtlichamen ligt tussen 0,5 en 2,5 mm in diameter.

De asci zijn inoperculaat, alle zijn jodium positief; de sporen zijn elliptisch tot spoelvormig, glad en hyalien. Het receptaculum is opgebouwd uit prismatische cellen.

Etymologisch is de naam *Dasyscyphus* voortgesproten uit de samenvoeging van twee Griekse woorden: Dasys = behaard en Scyphos = beker, kom.

De naam *Dasyscyphus* werd voor het eerst gebruikt door Simon F. Gray in zijn werk "Natural Arrangements of British Plants" in 1821.

Elias Fries daarentegen gebruikte in zijn werk "Systema mycologicum" in 1822, het woord *Dasyscyphae* (mv.) voor de zesde van de twaalf Tribus van het geslacht *Peziza*.

In 1869 maakte Fuckel van *Dasyscypha* (enk.) een volwaardig geslacht. In zijn originele beschrijving verwaarloosde hij echter de beschrijving van de parafysen, ook vermeldde hij geen typesoort. Later in

1871 gebruikte Karsten de pre-Friesiaanse naam *Lachnum* van Retzius (1779) voor een discomyceet met ongeveer dezelfde kenmerken als *Dasyscyphus* doch met lancetvormige parafysen.

Zo zijn zij beide vermeld door G. Lindau in "Die mikroskopischen Pilze" van 1922. Hierin worden de twee genera gedefinieerd als volgt: vruchtlichamen met draadvormige parafysen als *Dasyscypha* en vruchtlichamen met lancetvormige parafysen als *Lachnum*.

Dennis in 1949 verenigde beide geslachten tot één enkel genus, *Dasyscypha*. Later in 1960, in zijn werk "British Cup Fungi" veranderde hij de naam in *Dasyscyphus* overeenkomstig met de prioriteitsregels. Hij werd daarin gevolgd door M. Moser in zijn werk "Schlauchpilze" van 1963.

In feite is *Dasyscyphus* een zeer heterogeen geslacht: de structuren zijn zeer divers en ook zijn er de verschillende aspecten van de parafysen.

Raitviir in "Synopsis of the Hyaloscyphaceae" in 1970 en later Baral in 1985 hebben hierdoor de secties binnen het geslacht laten promoveren tot acht genera:

Albotricha, *Brunnipila*, *Cistella*, *Dasyscyphella*, *Incrupila*, *Lachnum*, *Lasiobelonium* en *Trichopeziza*.

Sleutel tot de genera

1 Haren cilindrisch, stomp:	2
1* Haren priemvormig, puntig:	6
2 Haren wit tot bruin, gesepteerd, dun- tot dikwandig:	3
2* Haren bruin, gesepteerd, meestal dikwandig:	5
3 Haren 3 – 6 μm dik, geheel fijn geïncrusteerd:	4
3* Haren 2 – 3 μm dik, met glad wat verdikt hoofdje:	<i>Dasyscyphella</i>
4 Parafysen lancet- tot draadvormig; haren $\pm$ recht:	<i>Lachnum</i>
4* Parafysen meer draadvormig; haren gekromd aan de top:	<i>Cistella</i> pp.
5 Haren geheel geïncrusteerd:	<i>Brunnipila</i>
5* Haren met gladde topcellen :	<i>Lasiobelonium</i>
6 Haren > 100 μm :	7
6* Haren < 70 μm :	<i>Incrupila</i>
7 Haren wit tot bleekgeel; met septen; wanden dun tot dik, glad:	<i>Albotricha</i>
7* Haren geel tot geelbruin, wanden dun, glad:	<i>Trichopeziza</i>

***Albotricha* Raitv.**

- 1 Haren 100 – 150 x 3 μm , dunwandig (< 0,5 μm), bijna glad; vruchtlichaam 0,2 – 0,4 mm $\emptyset$, wit, gesteeld ($\pm$ 1 mm); hymenium wit tot rozeachtig; asci 45 – 65 x 4 – 4,5 μm ; sporen 10 – 15 x 1,0 – 1,5 μm ; op dode grasstengels voornamelijk *Phragmitis*:
A. acutipila (P. Karst.) Raitv. Spiesharig franjekelkje
- 1* Haren 150 – 200 x 4 – 5 μm , dikwandig (> 0,2 μm), bleek geel, glad tot fijn gepunteerd; vruchtlichaam $\pm$ 1 mm $\emptyset$, gesteeld ($\pm$ 1 mm), roodachtig; hymenium wit tot roze; asci 38 – 53 x 4 – 5 μm ; sporen 7 – 10 x 1,5 – 2,0 μm ; op bladeren van grassen (*Bromus* enz.):
A. albotestacea (Desm.) Raitv. Rozewit franjekelkje

***Brunnipila* Baral**

- 1 Op afgevalen bladeren: 2
- 1* Op grassen (*Agropyron*); vruchtlichaam tot 1 mm $\emptyset$, gesteeld (< 1,5 mm), geelbruin; hymenium bruin; haren 100 x 3 – 5 μm ; tamelijk dikwandig (0,5 μm), grof gekorrelt, bruin, de eindcellen blijven hyalien en kleuren fel met melkzuur katoenblauw; sporen 8 – 15 x 1,5 – 2,0 μm :
B. palearum (Desm.) Baral Lederbruin franjekelkje
- 2 Op bladeren, meestal van *Quercus*; vruchtlichaam 0,5 – 1,0 mm $\emptyset$, gesteeld (< 1,5 mm), bruin; hymenium creme tot parelgrijs; haren 65 – 80 x 4,5 – 5,5 μm , dikwandig (0,5 μm), grof gekorrelt, met apiculaire kristallen; sporen 6 – 9 x 2,0 x 2,5 μm :
B. fuscescens (Pers.) Baral Donkerharig franjekelkje
- 2* Op bladeren en napjes van *Fagus*; sporen 7 – 11 x 1,5 μm :
B. fagicola (W. Phillips) Baral

***Cistella* Quél.**

- 1 Op dode naalden van *Pinus*; vruchtlichaam < 0,5 mm $\emptyset$, wit tot vleeskleurig; haren 15 – 30 x 3,0 – 3,5 μm , dunwandig, hyalien, gekorrelt, vooral aan de gezwollen bovenkant; sporen 4 – 5 x 1,0 – 1,5 μm :
C. acuum (Alb. & Schwein.) Svrček Dennenrijpkelkje
- 1* Op kruidachtigen: 2
- 2 Op stengels van schermbloemigen; vruchtlichaam 0,2 – 0,4 mm $\emptyset$, zittend, bleekgeel tot bleekbruin; hymenium strogeel; haren 45 – 65 x 4 – 5 μm , lichtgeel, dunwandig, korrelig aan de bovenkant; sporen 8 – 10 x 1,5 – 2 μm :
C. grevillei (Berk.) Raschle Plat rijpkelkje
- 2* Op *Juncus*; vruchtlichaam 150 – 200 μm $\emptyset$, zittend, wit; hymenium wit; haren 20 x 4 μm , hyalien, dunwandig, gekorrelt; sporen 6 – 8 x 1,5 μm :
C. fugens (W. Phillips ex Buckn.) Matheis Fragiël rijpkelkje

***Dasyscyphella* Raitv.**

- 1 Haren met gladde opgezwollen eindcel (tot 4 μm), wit, 75 – 120 x 2 – 3 μm , onderste cellen dunwandig, fijn gekorrelt, soms met aaneengeklitte kristallen; vruchtlichaam 1 – 2 mm $\emptyset$ gesteeld (1,0 – 1,5 μm); hymenium lichtgeel; asci < 55 μm ; sporen 6 – 8 x 2 μm ; parafysen lancet- tot draadvormig; op oude *Quercus* stronken:
D. nivea (Hedw. : Fr.) Raitv. Sneeuw wit franjekelkje
- 1* Haren zonder opgezwollen eindcel, wit, 90 – 115 x 2,0 – 2,5 μm , onderste cellen dunwandig, fijn gekorrelt, nooit met kristallen; vruchtlichaam tot 1 mm $\emptyset$, gesteeld (1,0 – 1,5 mm); lichtgeel; hymenium donkergeel; asci > 60 μm ; sporen 7 – 10 x 2 μm ; parafysen draadvormig; op *Quercus*:
D. dryina (P. Karst.) Raitv. Roodharig franjekelkje

Incrupila Raitv.

- 1 Haren 50 – 70 μm lang, geheel bedekt met kristallen; vruchtlichaam 0,1 – 0,2 mm $\emptyset$, zittend; sporen 5,0 – 7,5 x 1,5 – 2,0 μm , in een omhulsel; op bladeren van *Polystichum*:

I. aspidi**Lachnum** Retz.

- 1 Sporen draadvormig, 35 – 40 x 1,5 μm , gesepteerd bij rijpheid; vruchtlichaam 0,5 – 1,0 mm $\emptyset$, gesteeld (0,2 mm), vuilwit tot vleeskleurig; hymenium lichtgeel; haren 45 – 70 x 4 μm , wit tot bleekbruin, cilindrisch, zeer fijn gepuncteerd, zonder kristallen; parafysen lancetvormig; op *Juncus*:

L. apalum (Berk. & Broome) Nannf. Pitrus franjekelkje

- 1* Sporen elliptisch tot spoelvormig: 2

- 2 Haren iets toelopend, top stomp: 3

- 2* Haren $\pm$ cilindrisch: 4

- 3 Haren tot 100 μm , hyalien, grof gekorrel; vruchtlichaam tot 2 mm $\emptyset$, wit; hymenium crèmeachtig; sporen 9 – 11 x 2,5 – 3,0 μm ; op nerven van *Quercus* en *Fagus* bladeren:

L. soppitti (Masse) Raitv.

- 3* Haren tot 110 x 4 μm , bruin aan de onderkant, dunwandig, met incrustaties, zonder kristallen; vruchtlichaam tot 2 mm $\emptyset$, gesteeld (0,4 mm), donkerbruin; hymenium geelachtig; sporen 5 – 2 x 2,5 μm ; op ontschorst loofhout (*Quercus*, *Fagus*):

(*Belonidium?*) *L. cerinum* (Pers.: Fr.) Nannf. Wasgeel franjekelkje

- 4 Haren zonder kristallen aan de top: 5

- 4* Haren met kristallen aan de top: 14

- 5 Sporen < 6 μm lang: 6

- 5* Sporen > 6 μm lang: 7

- 6 Parafysen draadvormig (< 2 μm); vruchtlichaam 0,5 – 1,0 mm $\emptyset$, bijna zittend, wit tot lichtgeel; hymenium geel; haren tot 70 x 4 μm , wit gelig, dunwandig, de wand aan de top wat dikker, zonder kristallen, soms met rood exsudaat, kop iets gezwollen; sporen 4 – 5 x 1 μm ; op gevallen naalden van *Pinus nigra*:

L. pulverulentum (Lib.) Rehm Olie druppel franjekelkje

- 6* Parafysen lancetvormig (> 2,5 μm); vruchtlichaam 0,5 – 1,0 mm $\emptyset$, kort gesteeld, jong wit, later roze; hymenium geel, later bruin; haren 50 – 70 x 4 μm , wit, dunwandig, korrelig, zonder kristallen aan de top, soms wel aan de top een bolletje dat rood kleurt in Congorood; sporen 5 – 6 x 1 μm :

L. carneolum (Sacc.) Rehm Blozend franjekelkje

- 7 Haren zonder duidelijk gezwollen top: 8

- 7* Haren met duidelijk gezwollen top: 13

- 8 Parafysen draadvormig (< 2 μm): 9

- 8* Parafysen lancetvormig (> 3 μm): 11

- 9 Op dode stengels van *Pteridium aquilinum*; vruchtlichaam tot 0,4 mm $\emptyset$, zittend, bruin; hymenium geel; haren bruin, 20 – 50 x 3 – 4 μm , dunwandig, fijn gekorrel; sporen 6 – 10 x 1,5 – 2,5 μm :

L. pteridis (Alb. & Schwein.: Fr.) Varenfranjekelkje

- 9* Op andere substraten: 10

- 10 Vruchtlichaam < 1 mm $\emptyset$, gesteeld (tot 1 mm), wit tot bleekgeel; hymenium okergeel; haren 40 – 50 x 4 μm , wit, dunwandig korrelig, verdikt aan de top; sporen 6 – 11 x 1,0 – 1,5 μm ; op *Lythrum salicaria*

L. salicariae (Rehm) Velen.

- 10* Vruchtlichaam tot 1,5 mm Ø, wit, gesteeld ($\pm$ 1 mm); hymenium wit, wordt geel bij opdrogen; haren wit, 50 - 60 x 3 - 4 μ m, dunwandig, fijn-korrelig; sporen 6,0 - 8,0 x 1,5 - 2,5 μ m, cilindrisch tot clavaat; op rot ontschorst hout van *Fagus*, *Fraxinus* :
L. brevopilosum Baral & Krieglsteiner (= ***L. brevipilus*** Le Gal) Kortharig franjekelkje
- 11 Vruchtlichaam zittend tot kort gesteeld, 0,5 - 0,7 mm Ø, beige; hymenium geel; haren 30 - 40 x 3 - 4 μ m, wit, later bruin verkleurend, korrelig, aan de top licht gezwollen; sporen 10 - 15 x 1,5 - 2,0 μ m; op *Juncus*:
L. diminutum (Roberge) Rehm Russen franjekelkje
- 11* Vruchtlichamen $\pm$ lang gesteeld : 12
- 12 Op *Phragmites*; vruchtlichaam 0,7 - 1,5 mm Ø, wit, later lichtbruin verkleurend; steel 0,25 - 1 mm lang; hymenium eerst wit dan geel; haren 55 - 70 x 3 - 4 μ m, wit tot bleekgeel, dunwandig; licht korrelig; sporen 6,5 - 10,0 x 1,0 - 1,5 μ m:
L. controversum (Cooke) Rehm Rietfranjekelkje
- 12* Op andere substraten, haren 80 - 120 μ m, dunwandig, korrelig, met licht gezwollen top; vruchtlichaam 0,5 - 1,0 (1,5) mm Ø, gesteeld 1 - 2 mm lang, wit; hymenium wit tot bleek geel; sporen 6,0 - 10,0 x 1,5 - 2,0 μ m; op allerlei hout- en plantenafval:
L. virgineum (Batsch: Fr.) P. Karst. Gewoon franjekelkje
- 13 Vruchtlichaam 2 - 3 mm Ø, lang gesteeld, bleek geel; hymenium donkerder geel; haren 50 - 60 x 4 mm, wit tot geel, gezwollen top, sporen 7 - 11 x 1,5 - 2,5 μ m; op dood hout, dikwijls op *Ulex*:
L. pygmaeum (Fr.: Fr.) Bres. Wortelstok franjekelkje
- 13* Vruchtlichaam 0,3 - 0,5 mm, gesteeld (0,35 mm) wit tot vleeskleurig; hymenium wit, daarna roze; haren 40 - 65 x 3 - 4 μ m, dunwandig, fijn gekorrelt, gezwollen aan de top (tot 5 - 6 μ m); sporen 6,5 - 10,0 x 1,0 - 1,5 μ m; op allerlei grasstengels:
L. tenuissimum (Quél.) Korf & Zhuang Teer franjekelkje
- 14 Sporen 15 - 23 x 2,0 - 2,5 μ m, soms gesepteerd; vruchtlichaam < 0,5 mm Ø, gesteeld (0,25 mm), wit; hymenium cremekleurig; haren 70 - 100 x 5 μ m, wit, vrij dikwandig (0,25 - 0,5 μ m), fijn gepuncteerd, met aan de top kleine kristallen; parafysen draadvormig; op dode bladeren:
L. ciliare (Schrad.: Fr.) Rehm Langharig franjekelkje
- 14* Sporen kleiner; parafysen lancetvormig: 15
- 15 Sporen 10 - 12 x 1,5 - 2,0 μ m, spoelvormig; vruchtlichaam 0,5 - 1,5 mm Ø, wit, gesteeld ($\pm$ 1 mm); hymenium dooiergeel; haren wit, dunwandig, korrelig, met losse kristallen aan de top; op dode stengels van *Filipendula ulmaria*:
L. nudipes (Fuckel) Nannf. Spirea franjekelkje
- 15* Sporen < 10 μ m lang: 16
- 16 Sporen > 7 μ m lang: 17
- 16* Sporen < 6 μ m lang: 19
- 17 Vruchtlichaam 1,0 - 2,0 mm Ø gesteeld (0,25 - 1,0 mm), wit; hymenium geel tot oranje; haren 200 - 250 x 3,5 - 4,5 μ m, wit dikwandig (0,5 - 0,75 μ m), vrij korrelig, met grove kristallen; sporen 7 - 10 x 1,5 - 2,0 μ m, spoelvormig; op takjes van *Quercus*:
L. bicolor (Bull.: Fr.) Karst. Tweekleurig franjekelkje
- 17* Vruchtlichamen < 0,5 mm: 18
- 18 Op *Myrica gale*; haren 55 - 65 x 4 μ m, dikwandig, wit, later zwavelgeel, glad tot fijn gekorrelt; vruchtlichaam 0,3 - 0,5 mm Ø, wit, dicht behaard, gesteeld (0,3 - 0,4 mm); hymenium wit tot zwavelgeel; sporen 7,0 - 10 x 1,0 - 1,5 μ m:
L. sulphurella (Peck) Raitv. Gagelfranjekelkje
- 18* Op andere substraten; haren 175 - 250 x 4,5 μ m, wit, dikwandig (1 μ m), fijn korrelig, soms met kristallen; vruchtlichaam wit, gesteeld (0,25 mm); hymenium geel tot oranje; sporen 6,5 - 9,0 x 2,0 - 2,5 μ m, clavaat; meestal op dode *Quercus*-bladeren:
L. patula (Pers.) Geelwit franjekelkje
- 19 Haren 60 - 80 x 5,0 - 6,5 μ m, dikwandig (1,5 μ m), grof korrelig, aan de top groepen van grote kristallen; vruchtlichaam 0,2 - 0,3 mm Ø, gesteeld (0,2 mm), wit; hymenium wit; sporen 5 - 6 x 1,0 μ m $\pm$ knotsvormig; op *Quercus*-bladeren:
L. capitata (Peck) Svrček Kristalkop franjekelkje

- 19* Haren 65 – 75 x 3 μm , dunwandig ($\pm 1 \mu\text{m}$), creme, fijn korrelig; vruchtlichaam 0,2 - ,5 mm $\emptyset$, wit, steel 0,25 mm; hymenium geel tot oranje; sporen 4,0 – 5,0 x 1,0 – 1,5 μm ; parafysen steken boven asci uit; meest op bladeren van *Acer*, dikwijls verbonden met *Rhytisma acerinum*:
L. rhytismalis (W. Phillips) Nannf. Esdoorn franjekelkje

Lasiobelonium Ellis & Everh.

- 1 Haren bruin, glad, dikwandig (0,5 - 0,75 μm), behalve de hyaliene dunwandige bovenste cellen ($< 0,5 \mu\text{m}$), tot 120 x 4 – 5 μm ; vruchtlichaam 0,5 – 1,0 mm $\emptyset$, zittend, donker roestbruin; hymenium vuilwit tot bleekgeel; sporen 8 – 11 x 1,0 – 1,5 μm , ééncellig; parafysen lancetvormig; in vochtig gebied, op verschillende kruiden, vooral *Polygonatum*:
L. nidulum (Schmidt & Kunze) Spooner Gladharig franjekelkje
- 1* Haren bruin dikwandig, glad, soms licht gekorrelt, tot 125 x 2,5 – 4,0 μm ; vruchtlichaam 1,0 – 1,5 mm $\emptyset$, gesteeld (0,2 mm), wit tot roestbruin; hymenium geel tot vleeskleurig; sporen 12 – 18 x 2,0 – 3,5 μm , tweecellig; parafysen draadvormig; meest op takken en twijgen van *Betula*, *Aesculus* enz.:
L. corticale (Pers.: Fr.) Raitv. Schors franjekelkje

Trichopeziza Fuckel

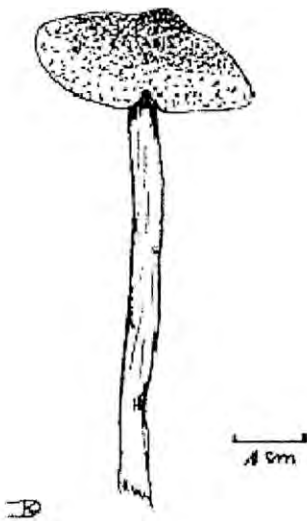
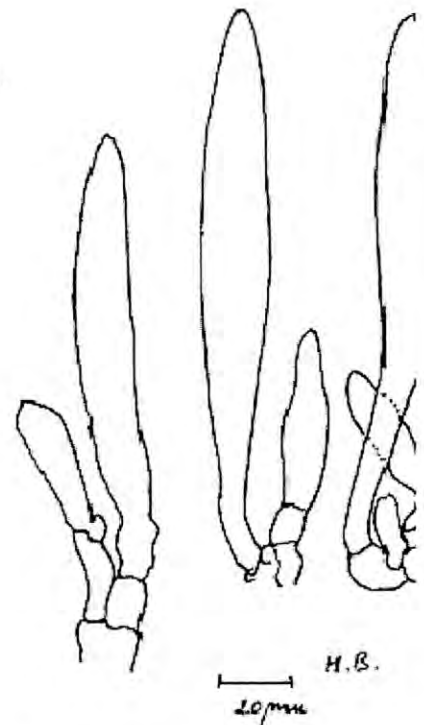
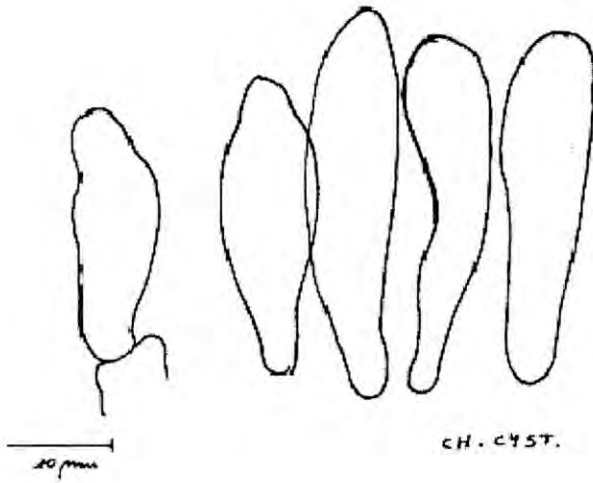
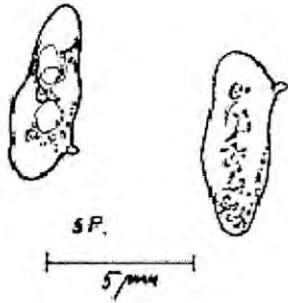
- 1 Sporen 25 – 35 x 2,0 – 2,5 μm , 1 tot viercellig; haren $< 150 \mu\text{m}$, lichtbruin $\pm$ dunwandig, aan de top behaard; vruchtlichaam 0,5 – 2,0 mm $\emptyset$, bruin dicht behaard; hymenium zwavelgeel; op *Urtica*:
L. sulphurea (Pers.: Fr.) Fuckel Zwavelfranjekelkje
- 1* Sporen $< 20 \mu\text{m}$: 2
- 2 Sporen 10 – 15 x 2,0 – 2,5 μm ; haren tot 360 x 6 μm , geelbruin, glad, dikwandig (0,5 – 0,75 μm); vruchtlichaam 1,0 mm $\emptyset$, zittend, bruin; hymenium vuil wit; op schermbloemigen, ook op *Atropa belladonna*:
T. relicina (Fr. : Fr.) Fuckel Gewimperd franjekelkje
- 2* Sporen 12 – 15 x 1,5 – 2,5 μm ; haren 150 – 225 x 3 μm , geel, behalve de bovenste cellen, dunwandig, bezet met grove korrels; vruchtlichaam 1,0 – 1,5 mm $\emptyset$, zittend, bruin, bezet met gele kroezelige haren; hymenium bleek vleeskleurig; op kruidachtige stengels (schermbloemigen?) ook op *Lamium* en *Urtica*:
T. mollissima (Lasch) Fuckel Fraai franjekelkje

Literatuur

- BARAL H. O. & KRIEGELSTEINER G. J. (1985)- Bausteine zu einer Askomyzeten-Flora der BR Deutschland: In Süddeutschland gefundene Inoperculate Discomyzeten mit taxonomischen, ökologischen und chorologischen Hinweisen. - *Beih. Zeitschr. Mykol.* 6: 1-160.
- DENNIS R.W.G. (1949)- A revision of the British Hyaloscyphaceae with notes on related European species. *Mycological Papers* 32, 97 pp.
- DENNIS R.W.G. (1960)- *British Cup Fungi*. London: Ray Society.
- LINDAU G. (1922)- *Die mikroskopischen Pilze*. Band 2, 1
- LUIJT-VERHEIJ J.M.W.V. (1973) - Overzicht van de Nederlandse soorten van Dascyscyphus (Ascomycetes, Hyaloscyphaceae), Rijksherbarium Leiden.
- MOSER M. (1963)- *Ascomyceten (Schlauchpilze)*. Gams, H., ed. *Kleine Kryptogamenflora Stuttgart*: Gustav Fischer Verlag. Bnd. Ila. 147 pp.
- RAITVIIR A. (1970)- *Synopsis of the Hyaloscyphaceae*. *Scripta Mycologica* 1, 115 pp.

LEPIOTA PILODES

sp. = sporen
 bas. = basidiën
 ch.c. = cheilocystiden
 h.b. = hoedbekleding

Speciale Parasolzwammen (Lepiotaceae) van de werkweek 2002 (2)

Judith De Keyser
Vaartstraat 102
2845 Niel

Summary

The second article in a series of four is dealing with *L. pilodes* (section *Stenosporae*) found in Waulsort and *L. ochraceofulva* (section *Lilaceae*) found in Nismes (both Province of Namur).

Genus *Lepiota*

Sectie *Stenosporae*

3. *Lepiota pilodes* (Vellinga & Huijser) - Valse viltparasolzwam

Syn.: *L. pilodes* wordt bij verschillende auteurs beschreven als een variant van *L. tomentella*

Herbarium: J. De Keyser: D1/L/17/02

Vindplaats: Waulsort, 23.09.02, één exemplaar.

Macroscopische beschrijving

Algemeen uitzicht: een kleinere soort met onopvallend grijzigbruin uitzicht, mogelijk te verwarren met *L. tomentella*, onder bramen

Hoed: Ø 30 mm; grijzig lichtbruin, centrum aaneengesloten, naar de rand toe fijn gepunteerd uitlopend, niet concentrisch openbarstend, op beige ondergrond

Plaatjes: vrij grof, beige met een oker verkleuring (ouder exemplaar)

Steel: wit gestreept op waterig beige ondergrond

Vlees: niet genoteerd

Geur: onfris (ouder exemplaar)

Microscopische beschrijving

Basidiën: 4-sporig

Sporen: langgerekte stenosporen, 6,6-8 x 3,3-4 µm, dextrinoïd

Cheilocystiden: vrij regelmatig, clavaat soms (breed) fusiform tot utriform, 22-37 x 9-12 µm

Hoedbekleding: lange elementen (100-200 µm), fusiform, hier en daar licht ingesnoerd, laag gesepteerd; met kort gesepteerde, gerekt clavate, soms grillige cellen, met gespen aan de basis; bruingeel membranair pigment.

Gespen: aanwezig.

Verspreiding en voorkomen

Eén waarneming in Funbel voor België in '96 in 's Gravenvoeren. Dit kan te wijten zijn aan de vroegere verwarring met *L. tomentella*, een soort die er zeer dicht bij staat.

In Nederland (FAN5) enkel gekend van een paar plaatsen in Zuid-Limburg en in de rest van Europa uit Frankrijk, Duitsland en Italië.

Niet vermeld in de aantekenlijst.

Genus *Lepiota*

Sectie *Lilaceae*

4. *Lepiota ochraceofulva* - Okerbruine parasolzwam

Syn.: *Lepiota cookei* Hora in Trans. Brit. mycol. Soc 43: 446, 1960

Herbarium: J. De Keyser: D1/L-/02 (L/26/01)

Vindplaats: Nismes

Macroscopische beschrijving

Algemeen uitzicht: middelgrote soort, stevig, een beetje te vergelijken met een klein exemplaar van *Agaricus augustus* of met *L. ventriosospora*, maar met minder wollig velum.

Hoed: Ø 50-100 mm; jong campanulaat met lichtjes ingerolde rand, applanaat wordend met brede umbo. Hoedbekleding: oranjebruin, gesloten in het centrum, concentrisch gelijkmatig fijn openbrekend naar de rand toe, hoedhuid wit tot gebroken wit.

Plaatjes: jong: wit, gebroken wit tot iets gelig, bij ouderworden vuil-beige met aan de snede oranjebruine vlekken bij kneuzen; vrij, eindigend in een collariumachtige zone rond de steel.

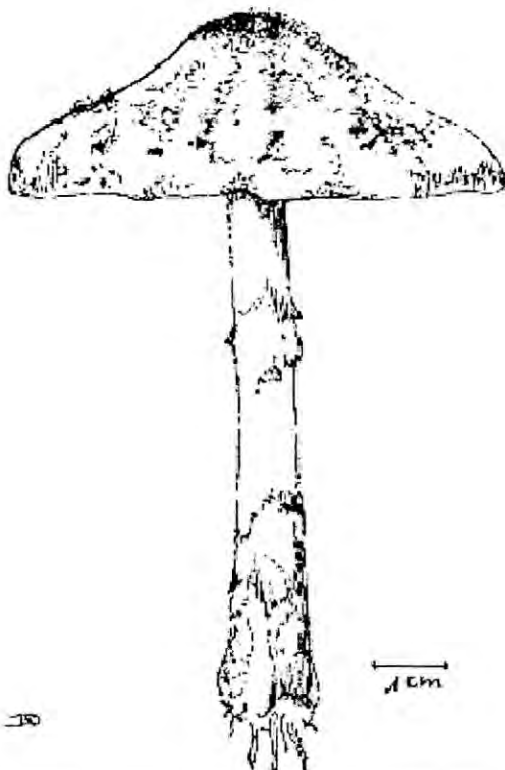
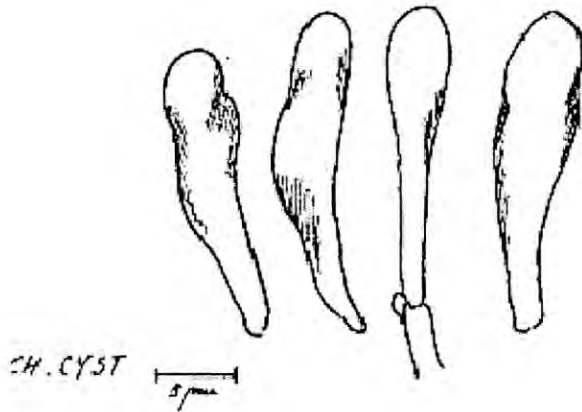
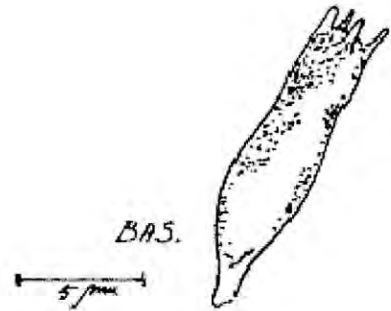
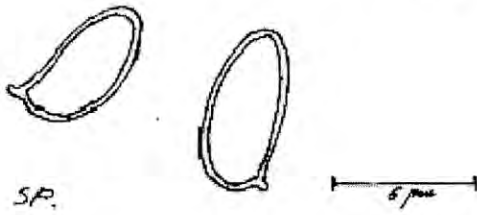
Steel: naar onder toe verdikt met witte myceliumstrengen, beige-wit, vezelig, met oranjebruine vlokjes onderaan en oranjebruin verkleurend bij ouderdom of bij kneuzing; witte ringzone die snel verdwijnt.

Vlees: beige in de hoed tot zachtoranje in de steel en daar hol wordend.

Geur: jong zacht fruitig/fungoïd; bij ouder worden

LEPIOTA OLHRACEOFULVA

sp = sporen
bas = basidiën
ch.c. = cheilocystiden
hb = hoedbekleding

Lepiota cristata-achtig.

Smaak: niet genoteerd.

Microscopische beschrijving

Sporen: cilindrisch tot lichtjes ovoid 6-7,5 (8) x 3,5-4 μ m, dextrinoid.

Basidiën: 4-sporig.

Cheilocystiden: cilindrisch, slank clavaat tot utriform, talrijk; 25-30 x 5-7 μ m.

Hoedbekleding: een hymeniderm met lange clavate, soms utriforme elementen ($\pm$ 74 x 20 μ m) met grove incrustaties.

Gespen: grote gespen aanwezig.

Voorkomen en verspreiding

Deze soort vindt men meestal in groepjes tot gezellig groeiend; zij werd in 2001 gevonden in het arboretum van Tervuren onder *Larix* en toen op naam gebracht door Jos Volders. De exemplaren waren iets slanker dan deze in Nismes, waar de hoeddiameter gemiddeld groter was dan de lengte van de steel.

Meestal voorkomend op humusrijke, beschutte plaatsen. Deze twee vondsten (Tervuren en Nismes) zijn de enige in Funbel. De soort is in Europa bekend, maar eerder zeldzaam

bibliografie:

- BON M. (1996) - Die Grosspilzflora von Europa 3, Lepiotaceae. I.H.W.Verlag
- BREITENBACH J.& KRÄNZLIN F. (1995) - Fungi of Switzerland Vol. 4 Agarics 2nd part. Edition Mykologia Luzern
- CANDUSSO M. & LANZONI G. (1990) - *Lepiota* s.l. Libreria editrice Giovanna Biella
- ENDERLE M. & KRIEGLSTEINER G.J. (1989) - Die Gattung *Lepiota* (Pers.) S.F. Gray emend. Pat. in der Bundesrepublik Deutschland (Mitteleuropa). Z. Mykol. **55(1)**.
- NOORDELOOS M.E., KUYPER TH.W. & VELLINGA E.C. (2001) - Flora Agaricina Neerlandica Vol. 5 (FAN5), A.A.Balkema Publishers ed.
- PHILLIPS R. (1993) Paddestoelen van West-Europa. Het Spectrum

Psathyrella narcotica Kits van Wav. - Stinkfranjehoed

Nieuw voor Vlaanderen, met veel geur en weinig smaak!

P. Debaenst
Burgweg 19
8630 Veurne

De Stinkfranjehoed (*Psathyrella narcotica*) werd gevonden in mijn tuin aan de Burgweg in Veurne op 10 december 1999, op de basis van dode stengels van een Vetkruid-soort (*Sedum spectabile*). De soort werd pas in 2003 op naam gebracht door J. Volders, na vergelijking met het Nederlandse typemateriaal.

Exsiccaten:

10/12/1999 ; D0.18.11 ; P. Debaenst/99.162
28/10/2000 ; D0.18.11 ; P. Debaenst/00.172

Na *Calycina herbarum* te hebben gevonden, keek ik af en toe of er iets anders groeide op de dode stengels van die Vetkruid-soort in mijn tuin. Eind 1999 vond ik op die plant een kleine plaatjeszwam, gelijkend op een Franjehoed, maar die verder niet werd nagezien. Tussen 28 oktober en 4 december 2000 werden nog eens 6 waarnemingen gedaan, waarbij dán pas een duidelijke en sterke naftalinegeur (mottenballengeur) werd vastgesteld. In 2001 werd maar één waarneming gedaan en geen in 2002.

Het Nederlandse typemateriaal werd opgevraagd door Prof. M. Verbeken en door J. Volders vergeleken met onze vondst. Hierbij werd vastgesteld dat er praktisch geen microscopische verschillen waren en dat daardoor ook ons materiaal de Stinkfranjehoed betrof, dit ondanks het verschil in geur. Bij de Nederlandse vondst wordt de geur "sterk naar scatol" (aasgeur) vermeld.

Macroscopische Beschrijving:

hoed: tot 20 mm Ø, kaal, glad jong bleekbruin tot oranjeachtig bruin, later grijsbruin tot grijs met bruinachtig centrum

ook jong zonder velum aan de hoedrand in vochtige toestand voor 2/3 gestreept

plaatjes: breed aangehecht; jong grijzig wit, later grijzig bruin tot grijzig bruinzwart

steel: tot 35 x 1,5 mm, meestal niet wortelend,

zonder knolvormige steelvoet bleek beigekleurig en semitransparant, onderaan wat donkerder en witachtig aan de top.

licht bepoederd, later glanzend, jong bovenaan zeer fijn donzig berijpt.

steelvoet vooral jong, schaars tot matig donzig behaard.

geur: duidelijke en sterke mottenballengeur (naftaline), smaak: onbeduidend.

Microscopische Beschrijving:

sporen: ellipsoïd; helder bruin, 9,5-12 x 5,5-6,5 µm; met duidelijke tot 2 µm grote kiempore

basidiën: 4-sporig, breed clavaat tot bolvormig met smalle voet, 24-29 x 9,5-12,5 µm.

cheilocystiden: lageniform met (lange) smalle hals, 40-64 x 8-3,5 µm, vermengd met talrijke kleine sferopedunculate cellen.

pleurocystiden: schaarser, breed fusiform tot lageniform met kortere hals, 37-49 x 14-7,5 µm; geen metuloïde vormen aangetroffen, maar dit werd door Kits van Waveren ook bij andere collecties vastgesteld.

caulocystiden: ± lageniform, gebekt, of puntig toegespitst met clavate tot breed clavate basis, 53-0 x 9,5-16,5 µm.

lameltrama: praktisch kleurloos

Literatuur:

KITS VAN WAVEREN E. (1985). The dutch, French and British species of *Psathyrella*. Persoonia Suppl. Volume 2.

ARNOLDS E., KUYPER T.W. & NOORDELOOS M.E. (1995, ed.) – Overzicht van de paddestoelen in Nederland. N.M.V.

HET WONDERE LEVEN DER PADDENSTOELN DOOR D. J. VAN DER VEN

Een populaire en originele inleiding tot de zwammenwereld uit 1915

Tjakko Stijve
St.-Légier, Zwitserland

De Nederlandstalige natuurliefhebber, die zich aan het begin van de 20ste eeuw in de paddestoelenwereld wilde verdiepen, vond daartoe maar weinig literatuur van eigen bodem. Met wat wetenschappelijke nieuwsgierigheid en een goede beheersing van het Frans, kon hij het proberen met *Révision des Champignons tant supérieurs qu'inférieurs trouvés jusqu'à ce jour dans les Pays-Bas* van Oudemans (1892). Dit werk in 2 kloeke delen brengt nu nog antiquarisch ongeveer 300 Euro op, maar zowel toen als nu kan de amateur er maar moeilijk mee overweg. Rondom 1900 verschenen de populaire natuurboekjes van het bekende duo Heimans en Thijsse, waarin hier en daar een hoofdstukje voorkomt over paddestoelen. Zo vinden wij in *Hei en Dennen* (1897) ruim 20 blz. gewijd aan Boleten, Vliegezwammen, en aan de ware en valse Cantharel, geïllustreerd met twee aquarellen. Vanzelfsprekend gaat de behandeling van het onderwerp niet diep, hoewel Thijsse tamelijk uitvoerig ingaat op wat hij "het vreemde bondgenootschap tussen de trotse pijnboom, de paddestoel en 't bleke stofzaad (*Monotropa hypopitys*)" noemt. De studie van deze mycorrhizaverhouding is nog steeds actueel, zoals blijkt uit het uitstekende artikel dat Kuyper (2002) onlangs aan het onderwerp wijdde.

In *Wandelen en Waarnemen* (1906) besteedt Heimans aandacht aan het Eekhoortjesbrood (*Boletus edulis*) en aan de Grote Stinkzwam (*Phallus impudicus*), maar daar blijft het bij. Omstreeks die tijd waren er al twee boekjes verschenen, die een overzicht van de in ons land voorkomende zwammen pretendeerden te geven, maar ze zijn bij de toenmalige amateurs terecht niet populair geworden. De *Handleiding tot het bepalen van de in Nederland groeiende hoogere zwammen* van de Brusselse Caroline Destrée (1901) is een gedegen werkstuk, maar haast te wetenschappelijk van opzet voor de doorsnee amateur, die ook het ontbreken van gekleurde illustraties zal hebben betreurd. Die vindt men wel ruimschoots in *Paddestoelen* van Dr. Vitus Bruinstra (1906), die in zijn voorrede vermeldt dat hij van de uitgever 24 oude

kleurenplaten ontving, met het verzoek om daarbij een tekst te schrijven, opdat het een geschikt boekje ter bevordering van de kennis der paddestoelen zou worden. Een nogal hachelijke onderneming! De herkomst van de illustraties wordt niet vermeld, maar een kenner van oude mycografie herkent de platen, die al in de eerste helft van de 19^e eeuw gebruikt waren in deel V van Jacob Sturms *Deutschlands Flora*. Andere afbeeldingen zijn ontleend aan Michaels illustrator Albin Schmalzfuss (1895). Storend werkt dat vele illustraties uit de tijd stammen, dat alle plaatszwammen nog tot het grote genus *Agaricus* werden gerekend. Eetbare en vergiftige soorten, waarvan er vele echter niet in Nederland voorkomen, zijn afgebeeld op 2 x 12 becommentarieerde kleurenplaten met elk 8 soorten. De aldus gegeven informatie staat helaas niet op de

wetenschappelijke hoogte van 1900. Voorts zijn er op de platen met vergiftige paddestoelen ook eetbare soorten afgebeeld. Bruinsma's gids is een curieus maar waardeloos werkje.

Serieuze liefhebbers in België en Nederland gebruikten dan ook liever buitenlandse veldgidsen, zoals Michaels beroemde *Führer für Pilzfreunde*, waarvan de eerste druk al in 1895 verscheen. In 1918 was dit werk al tot 3 handzame en prachtig geïllustreerde bandjes aangegroeid, met een oplage van 28000 exemplaren. Een volksuitgave, die zich beperkte tot de voornaamste eetbare en giftige soorten, verscheen later in maar liefst 150.000 ex. (Michael & Schulz, 1923). Een andere gids, die door Nederlandse mycologen van omstreeks 1900 met ere werd vermeld, is de *Nouvelle Flore des Champignons* van Costantin et Dufour (1890), die tal van drukken beleefde.

Deze gidsen waren echter afgestemd op een publiek dat zich reeds voor paddestoelen interesseerde. Het eerste boek dat ten onzent met succes belangstelling voor de zwammenwereld probeerde te wekken was *Het Wondere Leven der Paddenstoelen* door D.J. van der Ven (1915). Dit fraai geïllustreerde en met liefde geschreven werk heeft aan de wieg gestaan van menige mycologische hobby of zelfs loopbaan, al zal men dat in Baarn of Leiden niet graag toegeven. Immers, populaire boeken mag je onder Nederlandse wetenschappers niet citeren en daarbij komt dat Van der Ven, een folklorist en schrijver van nostalgische boeken over *Ons Mooie Nederland*, zo naïef is geweest om – overigens te goeder trouw - zijn talent in dienst van de Nationaal Socialistische Beweging te stellen. Nu wordt in Nederland veel getolereerd, maar "fout te zijn geweest in de oorlog" wordt iemand nog tot in het derde geslacht nagedragen. Dit treft zelfs met terugwerkende kracht alles wat een schrijver, dichter of schilder vóór zijn collaboratie heeft gepresteerd. Van der Vens *Paddenstoelen* kregen als het ware iets landverraderlijks en dat droeg er toe bij dat zijn werk weinig meer wordt geciteerd. Het boek begint met 80 blz. illustraties, waarbij de auteur koos voor even zovele foto's, voornamelijk gemaakt door Mevr. Bruining – Bijl, mogelijk de eerste Nederlandse paddestoelenfotografe. Er zijn juweeltjes bij, zoals de opname van de Groene knolamaniet (*Amanita phalloides*) en die van de Zwarte kluijeszwam (*Helvella lacunosa*) op respectievelijk blz. 14 en 26. De onderschriften zijn informatief, vaak dichtertlijk en ze verwijzen steeds naar het tweede deel van het boek, dat bestaat uit 5 hoofdstukken. Het eerste daarvan is een prettig leesbaar geschreven inleiding, waarin de lezer leert wat paddestoelen eigenlijk zijn,

hoe ze zich voeden, ontwikkelen en voortplanten; het onderscheid tussen saprotrofe en parasitaire soorten, de indeling van het zwammenrijk met voorbeelden van de diverse geslachten, waarbij zelfs de geschiedenis van de mycologie niet wordt vergeten. De ontwikkeling in Nederland krijgt natuurlijk alle aandacht, waarbij Van der Ven boeiend vertelt over de eerste paddestoelententoonstellingen en de oprichting van de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) in 1908. Een in september 1912 te Arnhem gehouden expositie moet een groot succes zijn geweest, waar *vele bezoekers uren lang studeerend rondwandelden, overbluft door het vele, dat hun hier geboden werd aan vorm- en kleurverscheidenheid (ruim 350 soorten waren vertegenwoordigd) en aan de zeldzaamheden, die ook niet ontbraken.* Het gastronomische aspect, dat tegenwoordig bewust wordt weggelaten, kreeg toen nog ruimschoots aandacht: *In een zijvertrek was mejuffr. Cool (Jawel, de Nederlandse mycologe van het eerste uur, T.S.) aanwezig met haar zwammenkeuken, die producten leverde, welke de hooggespannen verwachtingen verre overtroffen. Waren de Inktzwammen- en Stuijballensoepjes overheerlijk, het zoetzuur van de ingemaakte Hanekammetjes (*Cantharellus cibarius*) had zulk een pikant smaakje, dat de aanwezige voorraad spoedig ontoereikend bleek.*

Wat de didactische aspecten van de tentoonstelling betrof, bij welks voorbereiding hij ten nauwste was betrokken, was Van der Ven van mening dat schilders in het propageren van de mycologie de beste bondgenoten van de natuurvrienden zijn. Zo noemt hij met waardering het werk van Raemakers, Tepe, Goedvriend, Wandscheer en Kalshoven-Biermans. De paddestoelenschilderijen van Theo Goedvriend (1879 – 1969) kregen tamelijk veel bekendheid en diens werk bevindt zich in de gemeentelijke musea van Arnhem en Den Haag. Het zou interessant zijn om te weten of de schilderijen van de andere genoemde personen nog ergens te bewonderen zijn. De schrijver van dit stuk zou dankbaar zijn voor inlichtingen en afbeeldingen van het werk van deze artiesten.

Toen Van der Vens boek verscheen, was de Eerste Wereldoorlog al een vol jaar aan de gang, waardoor de kleine burgerij, vooral in de winter, met voedselschaarste had te kampen. Hoewel van overheidswege was gewezen op de toen in Nederland verre van populaire levensmiddelen vis, mosselen en tomaten als waardevolle aanvulling op het dagelijks menu, had nog niemand gedacht aan de voedingswaarde van wilde paddestoelen. In het

tweede hoofdstuk houdt de schrijver dan ook een vlammend pleidooi voor de *paddestoelen*, het *miskende volksvoedsel*, waarbij hij het verzamelen onder deskundige leiding en het verkopen van de geplukte paddestoelen na een strenge controle aanbeveelt. Van der Ven betreurt dat in een tijd van schaarste dit door de natuur gratis aangeboden voedsel zonder meer verrot. Hij gelooft stellig dat de Nederlander, eenmaal vertrouwd met eetbare wilde zwammen, deze evenzeer zal waarderen als dat in andere landen het geval is. Dit moge te optimistisch zijn geweest, maar de auteur zag hier terecht een taak voor de jonge NMV. Schrijver dezès zocht echter vergeefs naar door de Vereniging in de periode 1914 – 1918 gepubliceerde brochures over het eten van paddestoelen. Wel verscheen in die tijd het bekende *Paddenstoelenboekje* van Cool en van der Lek (1913), waarin een hoofdstuk (met recepten) aan het onderwerp is gewijd. Eerst in de Tweede Wereldoorlog gaat de NMV er toe over om vlugschriften over het zoeken en eten van paddestoelen uit te geven (Van der Lek, 1943).

Van der Ven behandelt uitvoerig de weinig succesvolle pogingen, die rond de eeuwwisseling werden gedaan, om in Nederland op grote schaal champignons (*Agaricus bisporus*) te kweken. Hoewel hij vol lof is over de champignonkelders van de heer Ruurds aan de Oude Gracht te Utrecht, die zich zelfs hofleverancier mocht noemen, werd de productie daar door allerlei moeilijkheden en de toenmalige oorlogstoestand stopgezet. Het is trouwens vermeldenswaard dat deze Ruurds een Franse *champignonnist* in dienst had, die terecht weinig fiducia had in de Utrechtse kelders, want de cultuur is daar nooit hervat. De toenmalige pogingen om morieljes te kweken, o.a. in artisjokbedden, worden ook vermeld. De voorkeur van morieljes voor een suikerhoudend substraat was de kwekers blijkbaar bekend, want de groei zou worden gestimuleerd door de genoemde bedden met een 1 cm dikke laag afval uit de appelstroopfabriek van Nagelschmidt & Co te bedekken.

De auteur besteedt ettelijke blz. aan de scheikundige samenstelling en voedingswaarde van de paddestoelen, waarbij zijn betoog hem als vanzelf naar de giftige paddestoelen voert. Over de Groene knolamaniet (*A. phalloides*), de beruchtste aller gifzwammen, is hij kort maar afdoende ...*wordt op geen enkele manier ontgiftigd, door drogen noch door koken*..Daarna besteedt hij ruim 10 blz. aan een discussie met veel historische voorbeelden over het al dan niet giftig zijn van de Vliegezwam (*Amanita muscaria*). Van der Ven is goed op de hoogte van de recente literatuur in zijn tijd, want hij

stelt duidelijk dat de geringe hoeveelheid muscarine in deze paddestoel niet verantwoordelijk kan zijn voor de giftige werking. Natuurlijk worden de lezers vergast op het bekende verhaal over de Siberische nomaden, die zich al dan niet recreatief aan de bedwelmende werking van de Vliegezwam te buiten gaan. De schrijver schroomt echter het drinken van de urine, waardoor de roes gedeeld of verlengd wordt, te vermelden. Hij duidt deze praktijk wel aan: *Zoo verslaafd zijn geheele volksstammen aan dit vergift, dat ze zich op de walgelijkst denkbare wijze weer bedrinken, zo cru, dat ik me hier niet aan een beschrijving durf wagen, maar die het mogelijk maakt, dat een geheel dorp dagenlang in een zinnelijke extase gebracht kan worden...*

Van der Ven wordt enigszins lasterlijk als hij beweert dat niet alleen de onbeschaafde Siberiërs de Vliegezwam aldus gebruiken, maar dat zelfs de Parijse elite zich er mee zou bedwelmen. In de toch omvangrijke Franse literatuur over de *Fausse Orange* heb ik hier niets over kunnen vinden. Dat de Romeinse keizer Claudius door zijn gemalin Agrippina uit de weg zou zijn geruimd door Vliegezwammen in zijn schotel Keizeramanieten (*A. caesarea*) te versnijden, lijkt ons onwaarschijnlijk. Als er al een giftige paddestoel verantwoordelijk was voor Claudius' dood, is dit eerder de Groene knolamaniet geweest.

In het hoofdstuk "De Betekenis der Zwammen voor het Bosch" verklaart Van der Ven niet alleen de rol van paddestoelen als grote opruimers, maar presenteert hij tevens op een onderhoudende manier het verschijnsel der mycorrhiza, waarbij hij de toen al zeer omvangrijke literatuur over dit onderwerp (Kaminski, Schlicht, Frank, Stahl e.a.) grondig blijkt te hebben bestudeerd. In dit verband brengt hij, net als Thijssse (1897), het Bleke stofzaad uitvoerig ter sprake. Blijkbaar was in die tijd de onmisbaarheid van de algemeen geminachte zwammen voor het bos een nieuw en verrassend begrip. Van der Ven drukt het tegelijk lyrisch en kernachtig uit : *De schoonheid van onze vaderlandsche bossen, waarin ons voorgeslacht de woudreuzen verheerlijkte, staat en valt met het werk van de onzichtbare myceliumweefsels*.

De auteur besteedt vervolgens uitvoerig aandacht aan de voor de houtteelt schadelijke Honingzwam (*Armillariella mellea*) en de "Wortelzwam" (*Heterobasidion annosum*). De funeste werking van deze parasieten op de verschillende bomen wordt daarbij tot in details beschreven en met foto's geïllustreerd.

Om dit artikel niet te lang te maken, vermelden wij nog dat Van der Ven de eerste Nederlander is, die

zich met de fungilore, d.w.z. de rol van paddestoelen in de volkstraditie heeft beziggehouden, wat vooral in het hoofdstuk *Waarheid en verdichting in de mycologie* aan de orde komt. Fungilore is tegenwoordig een onderdeel van de etnomycologie, door de beoefenaars een wetenschap genoemd, maar eigenlijk een recent en speculatief specialisme, waarvan de grondslagen zijn gelegd door het Amerikaanse echtpaar Wasson (1957). De laatste jaren is op dit gebied ook veel gepubliceerd in Europa, waarbij vooral het werk van de Catalaan Fericgla (1994) en de Italiaan Samorini (2001) moet worden genoemd. In Nederland is één verhandeling over etnomycologie verschenen, nl. *Godenspijs en duivelsbrood* door Ton Lemaire (1995), dat voornamelijk buitenlandse auteurs navertelt. Het heeft echter de verdienste aandacht te besteden aan paddestoelen op ansichtkaarten, in kinderboeken en in de poëzie. Wat dit laatste betreft, is Lemaire enigszins schatplichtig aan Van der Ven, die een keur aan paddestoelengedichten, w.o. zelfs een vers van Guido Gezelle, in zijn boek heeft opgenomen. Lemaire noemt zijn voorloper slechts terloops, maar gebruikt wel tot driemaal toe de fraaie bandillustratie van diens boek zonder bronvermelding.

Van der Vens boek in de Meulenhoff uitgave is nog wel goedkoop verkrijgbaar in de Nederlandse antiquarische boekhandels. Buitenlandse kenners van mycobelletrie hebben het soms in hun verzamelingen, vaak tezamen met het Verkade album *Paddestoelen* (1929), dat eveneens een mijlpaal is in de popularisatie van de mycologie in Nederland.

Literatuur

- BRUINSMA V. (1906) – Paddestoelen. Beschrijving en afbeelding van de meest veelvuldig voorkomende paddestoelen, eetbare en giftige. Met 24 gekleurde platen. P. Noordhoff, Groningen.
- COSTANTIN, J. & DUFOUR L. (1912) – Nouvelle Flore des Champignons – Pour la détermination facile de toutes les espèces de France et de la plupart des espèces européennes – Avec 4702 figures. Quatrième édition (de eerste editie verscheen in 1890) Librairie générale de l'enseignement. 1, rue Dante, Paris.
- DESTREE CAROLINE E. (1901) – Handleiding tot het bepalen van de in Nederland groeiende hoogere zwammen. Uitgegeven door de Nederlandsche Botanische Vereniging. F.E. MacDonald. Nijmegen.
- HEIMANS E. & THIJSSSE, JAC. P. (1897) – Hei en Dennen, blz. 204 – 227. W. Versluys, Amsterdam.
- FERICGLA J. M. (1994) – El Hongo y la génesis de las culturas. Los Libros de la Liebre de Marzo, S.L., Barcelona.
- HEIMANS E. (1906) – Wandelen en Waarnemen – Geïllustreerde schetsen uit het leven van planten en dieren. Hoofdstukken XIX en XX. Van Holkema en Warendorf. Amsterdam.
- KUYPER TH. W. (2002) – Bedrog in de mycorrizawereld of hoe de mycorrizaschimmel toch profiteerde. *Coolia* 45(4) : 205 – 207.
- LEMAIRE T. (1995) – Godenspijs of duivelsbrood. Op het spoor van de vliegenzwam. AMBO, Baarn.
- MICHAEL, Edm. (1918) – Führer für Pilzfreunde. Ausgabe B : Drei Bände in Taschen-Format mit 345 wahren farbigen Abbildungen der wichtigsten Pilze in natürlicher Grösze (darunter 164 essbare Sorten). Förster & Borries, Zwickau Sa. (Dit werk is een uitgebreid vervolg op de gelijknamige eerste uitgave van 1895, die geïllustreerd werd door Albin Schmallfuss. Merkwaardig genoeg wordt deze begaafde kunstenaar alleen terloops in het voorwoord van de uitgave van 1918 genoemd en later helemaal niet meer.) T. S.
- MICHAEL, Edm. (1923) – Führer für Pilzfreunde. Volksausgabe, 151 – 160 Tausend. Quelle & Meyer. Leipzig.
- SAMORINI G. (2001) – Funghi Allucinogeni – Studi etnomicologici. Telesterion. Dozza (BO), Italië
- OUDEMANS C.A.J.A. (1892) – Révision des Champignons tant supérieurs qu'inférieurs trouvés jusqu'à ce jour dans les Pays-Bas. I et II. Johannes Müller, Amsterdam.
- VAN DER VEN D. J. (1915) – Het Wondere Leven der Paddenstoelen. Meulenhoff & Co. Amsterdam.
- WASSON V.P. AND WASSON R. G. (1957) – Mushrooms, Russia and History. Pantheon Books. New York.

Enkele nieuwe of interessante soorten voor Funbel 2002 (Deel 2)

Samenstelling: Jos Volders

Soorten gedetermineerd door André de Haan

Alnicola badiolateritia P.D. Orton

Behoort tot de sectie *Submelinoideae* gekenmerkt door min of meer knotsvormige cheilocystiden. *Alnicola badiolateritia* groeit onder Wilg, heeft een donker roodbruine hoed, grote, smal citriforme sporen en grote knotsvormige cheilocystiden. Deze soort werd verzameld in de Hoboken-Polder.

Alnicola cf. leucocnemis Romagn.

Deze Zompzwam werd verzameld tijdens een *Cortinarius*-excursie in het Buitengoor te Rauw- Mol. De soort groeit onder Els en wordt gekenmerkt door een oker- tot roodbruine hoedkleur, brandnetelhaarvormige cheilocystiden en kleine sporen. Mogelijk is deze collectie afwijkend van het type (slechts gekend vanuit Frankrijk) en verwant met *Alnicola sphagneti* vandaar de cf. aanduiding.

Alnicola saliceti (P.D. Orton) Courtec.

Met zijn vaalbruine, wat rimpelige hoed en zilverige steel lijkt deze soort sterk op *Alnicola bohémica* (en werd daar op het terrein ook met verward), maar ze heeft viersporige basidiën, knotsvormige cheilocystiden en een subcelluleuse hoedhuid. *Alnicola saliceti* werd aangetroffen op een slijkerige wegrand onder Wilg te Tiewinkel in Lummen.

Clitocybe nebularis var. *alba* Bat. – Nevelzwam (witte variëteit)

Deze volledig witte variëteit van de Nevelzwam lijkt sterk op een wat groot uitgevallen *Clitocybe phyllophila* (Grote bostrechtterzwam) en werd daar eerst met verward. De typische geur en microscopische kenmerken zijn echter dezelfde als van de type variëteit. Deze opvallende en zeer zeldzame witte Nevelzwam werd gevonden tijdens onze excursie in het de Merodebos te Kortenberg.

Conocybe peronata Kühner & Maire

Het doet altijd plezier een zeldzaamheid in je eigen tuin te vinden, zo ook met deze soort behorend tot het subgenus *Pholiotina* en gekenmerkt door vlokkige velumresten laag op de steel en korte lageniforme cheilocystiden. De soort groeide in een plantenborder op houthaksel.

Cortinarius safranopes var. *bulbosus* Rob. Henry

Deze vrij grote Gordijnzwam uit de groep van de *hinnuleus*-achtige *Telamonia*'s heeft, naast het voor *C. safranopes* kenmerkende paarsbruin verkleuren van het vlees met KOH, een dikke spoelvormige steel, vanwaar de variëteitnaam. Wij vonden van deze paddestoel een grote, gebundelde groep tijdens onze excursie in het Zoerselbos.

Dermoloma cuneifolium Herink ex Bon – Kleine barsthoed

Een van de verrassingen tijdens het novemberweekend 2002 te Nieuwpoort was deze Barsthoed. Door geen van de deelnemers ooit waargenomen. De soort wordt, naast de voor het genus typische hymeniforme en daardoor gemakkelijk barstende hoedhuid, gekenmerkt door een donker grijsbruine hoedkleur en amyloïde sporen. Wij troffen ze aan met enkele vruchtlichamen groeiend tussen gras in het kalkrijke duinzand van de Doornpanne te Oostduinkerke.

Galerina permixta (P.D. Orton) Pegler & T.W.K. Young – Wilgenmosklokje

Dit donker roodbruine Mosklokje werd in 2002 tweemaal verzameld, in het Vloetenveld te Snellegem en in het Peerdsbos te Brasschaat. De soort is pas eind vorige eeuw bij *Galerina* verschenen en oorspronkelijk als een *Naucoria* (= *Alnicola*) beschreven. De soort valt naast de kleur ook op door de voor *Galerina* nogal elastische vruchtlichamen en het voorkomen in vochtig elzen- en wilgenbroekbos.

Hebeloma mesophaeum var. *lacteum* Vesterh. – Tweekleurige vaalhoed (witte variëteit)

Deze bijna witte variëteit van de algemene Tweekleurige vaalhoed heeft evenals de type variëteit duidelijke velumresten op de steel en zeer fijn geornamenteerde sporen. Deze interessante en blijkbaar zeer zeldzame paddestoel vonden wij in de Langdonken te Herselt, groeiend nabij berk.

Psilocybe olivaceotincta C.H. Kauffm. – Olijfbruine zwavelkop

Lijkt wat op *Hypholoma elongata*, is daar ook mee verwant en hoort dan ook thuis in dit (sub)genus. De soort verschilt ervan door de olijfbruine hoedkleur en de smallere sporen. Deze uiterst zeldzame paddestoel werd verzameld in de Averegten te Hallaar.

Soorten gedetermineerd door Jac Gelderblom

Laetinaevia carneoflava (Rehm) Nannf. ex Hein
11 mei 2002, Bootjesven, Wortel, herb. J. Gelderblom nr. 02-03.

Kleine (middellijn minder dan 0,5 mm) vleeskleurige tot licht oranje schijfjes op brandnetelstengel. Ascosporen 11-12,5 x 3(4) μm , aan de uiteinden met een druppel.

Flagelloscypha pilatii Agerer

13 juli 2002, Domburgstraat, Turnhout, herb. J. Gelderblom nr. 02-18.

Kleine (middellijn ca. 0,3 mm) ruig behaarde witte schijfjes, groeiend op een grasstengel.

Dicht bezet met nogal dikwandige, met kristallen bezette haren, die geleidelijk uitlopen in een kaal, dun zweepvormig uiteinde. Basidiën 4-sporig, sporen 7,5-9 x 3-4 μm min of meer bootvormig.

Soorten gedetermineerd door Jos Volders

Boletus legaliae Pilát

Eikendreef aan het Kasteel van Horst te Sint-Pieters-Rode op 7/08/2002.

In jong stadium doet deze soort sterk aan *Boletus satanas* Lenz denken en bij gebrek aan goed uitgegroeide vruchtlichamen werden een aantal waarnemingen in het verleden ook zo genoemd. Bij het uitgroeien blijft de hoed echter niet witachtig, maar verkleurd meer okerroze tot rozerood met wat purperen bijtint. Het vlees van de ganse paddestoel kleurt sterk blauw, in de voet meer roodachtig tot paarsrood en de steeltop is versierd met een rood netwerk.

Coprinus pyrphanthes Rom., - Oranjebruine poederinktzwam.

Geel, Zammel dorp, op houtsnippers, 21/08/2002
Deze mooie kleine inktzwam uit de "*Setulosi*" werd reeds in het veld herkend aan zijn mooie oranje kleur. Ook microscopisch was de determinatie eenvoudig, via de donkerbruine sferocysten, die zich op de hoed tussen de setules bevonden en de vrij brede sporen met excentrische kiemporie.

Inocybe alnea Stangl – Elzenvezelkop

Herselt, Langdonken, op zeer vochtige bodem onder *Alnus* en *Salix*, 08/09/2002

Deze okergele vezelkop lijkt macroscopisch nogal op *Inocybe salicis* Kühner, microscopisch is het onderscheid wat duidelijker vanwege de duidelijk

kleinere en minder hoekige sporen.

Macrocystidia cucumis* f. *minor Joss.

Deze Levertraanzwam met hoedjes niet groter dan 20 mm, werd gevonden in een park aan de rand van Tongerlo-Westerlo op 30/05/2002. Hoewel vrij massaal en op diverse plekken aanwezig, werden er geen vruchtlichamen gevonden met normale afmetingen. Dit bleek het enige verschil met het type te zijn want microscopisch konden er geen afwijkingen worden gevonden.

Puccinia nemoralis Juel

De aeciosporen van deze roest waren vrij algemeen aanwezig op duidelijk gezwollen purperachtig verkleurende delen van het blad van *Melampyrum pratense* (Hengel). Als alternatieve waardplant wordt *Molinia coerulea* (Pijpenstrootje) opgegeven.

Soorten gedetermineerd door Bernard Declercq

Hymenoscyphus strangulatus (Velen.) Svrček
Gedeeldsporig vlieskelkje !

Wingene, Gulke Putten, 26/10/2002 op blad van *Populus x canadensis*.

Hooggespecialiseerde soort (meerdere vondsten in België), uitzonderlijk ook op stengels van *Rubus fruticosus* waargenomen, met reeds in de asci gevormde 3 septate subellipsoïd-fusiforme sporen. Deze soort wordt door Kriegelsteiner, G. (1993) op onverklaarbare wijze al synoniem vermeld van *H. caudatus*, die 0(1) septate scutuloïde sporen heeft.

Allophylaria nervicola (Velen.) Baral
Bladsteelgeleikelkje !

Wingene, Gulke Putten, 26/10/2002 op bladsteel van *Populus x canadensis*.

Vrij zeldzame soort in de herfst verzameld, in België waargenomen op bladstelen van *Alnus*, *Castanea* en *Populus*. Deze soort wijkt af van de op hetzelfde substraat verschijnende *A. subhyalina* door zijn iets kleinere sporen, 11-17 x 4-5,5 μm .

Ciboria calyculus (Batsch) Hengstm.

Syn: *Ciboria batschiana* (Zopf) Buchwald

Algemene en dus zeker niet nieuwe soort, in alle eikenbossen aan te treffen.

Staat in Funbel vermoedelijk nog onder zijn achterhaalde (soort)naam.

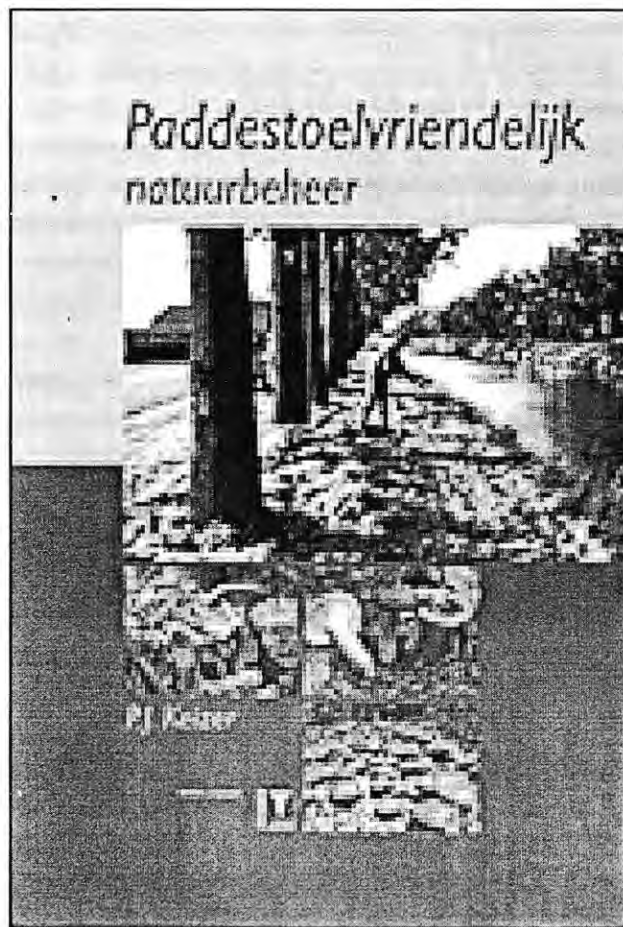
Boekbespreking

Ruben Walley

Keizer P.J. (2003) *Paddestoelvriendelijk natuurbeheer*.

Uitgave van de K.N.N.V.

(<http://www.knnvuitgeverij.nl/www1/index.htm>) [17 x 24,5 cm., 88 blz., genaaid, gebonden, 4-kleurendruk, ISBN: 90-5011-172-6. Prijs K.N.N.V. : 17,95 € (leden), 19,95 € (niet-leden). Ook verkrijgbaar bij boekhandel Natuurpunt (ong. zelfde prijs).

In 1994 verscheen in Nederland de KNNV-Mededeeling "Paddestoelen en natuurbeheer: wat kan de beheerder", waarin veel achtergrondinformatie werd gegeven over het beheer van natuurterreinen

met betrekking tot paddestoelen (Kuyper, 1994). Toch voelde men behoefte aan meer praktijkgerichte informatie. De Commissie Paddestoelen en Natuurbehoud van de Nederlandse Mycologische Vereniging formuleerde daarom een aantal op de praktijk gerichte beheersmaatregelen ter behoud en herstel van de rijkste paddestoelenhabitats (Jalink et al., 2001). Deze door wetenschappelijk onderzoek ondersteunde richtlijnen zijn nu netjes uitgewerkt door Dr. Peter-Jan Keizer in een fraai boekje.

Per biotoopgroep (duinen, graslanden, loofbossen...) worden gunstige en ongunstige maatregelen besproken, en is tevens een lijst van indicatorsoorten toegevoegd om deze habitats te herkennen of te evalueren. Keizer nodigt ons tevens uit om

ervaringen rond natuurbeheer en paddestoelen uit te wisselen, omdat in deze materie de kennis zeker kan verfijnd worden, maar deze vlot leesbare handleiding lijkt nu al perfect bruikbaar bij het beheer van bos- en natuurgebieden, maar ook bij het groenbeheer van andere gebieden waar vaak aanzienlijke waarden aan paddestoelen te vinden zijn, zoals wegbermen, parken en stedelijke groenvoorzieningen. Warm aanbevolen aan alle beheerders en beleidsmakers van alle natuur-, bos- en groengebieden, alsook aan elke mycoloog die bekommerd is om het behoud of herstel van onze mycoflora. Door de talrijke illustraties is de uitgave niet erg goedkoop, maar hopelijk vormt dit geen belemmering voor de verspreiding van deze nuttige publicatie. Misschien toch klein foutje: Foto op blz. 23 lijkt mij eerder *Mutinus ravenelii* dan *M. caninus*.

Jalink L.M., Keizer P.J., Brouwer E., Douwes R., Immerzeel G.J., Nauta M.M., Tolsma L.P. & van Tweel M. (2001) Oog voor paddestoelen: tips voor beheersmaatregelen gericht op behoud en herstel van mycologische waarden. *Coolia* 44: 233-249.

Kuyper T.W. (red.) (1994) Paddestoelen en natuurbeheer: wat kan de beheerder? Wetensch. Meded. KNNV 212.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Bulletin de la Société Mycologique de France T. 118, f 4, 2002

G. Redeuilh bespreekt het vocabularium van de mycologische literatuur. *Hygrocybe konradii* var. *alborufescens* var. nov. wordt voorgesteld door G. Eyssartier en M. Bon, met kleurenfoto en microtekening en met een sleuteltje tot de witte of zeer bleke *Hygrocybes*. In zijn bijdrage over de paddestoelen uit Maine-et-Loire bespreekt J. Mornand de Wasplaten met kleurenfoto's van *Hygrocybe citrinovirens*, *H. aurantiosplendens*, *H. glutinipes*, *H. coccinea*, *H. quieta*, *H. perplexa*, *H. psittacina*, *H. nitrata* en *Hygrophorus russula*. G. Trichies bespreekt enkele nieuwe of interessante Heterobasidiomycetes uit Lotharingen, alle met microtekeningen: *Serendipita lyrica* sp. nov., *S. vermifera*, *S. sigmaspora*, *Microsebacina microbasidia*, *Hauerslevia pulverulenta*, *Tulasnella hyalina*, *T. cfr. unguifera*, *T. danica*, *T. permacra*, *Spiculogloea minuta*, *Achroomyces lotharingus* sp. nov. en nog 2 collecties van *Achroomyces* sp. P. Saviuc bespreekt enkele recente intoxicatiesyndromen van *Amanita proxima*, *Hapalopilus rutilans*, *Clitocybe acromelalga* en *Tricholoma auratum*. Verder leveren A. Gérault et al. nog een bijdrage over wetgeving en reglementering in verband met hallucinogene paddestoelen.

Bolletino dell' Associazione Micologica ed Ecologica Romana 56, 2002

Dit nummer is volledig gewijd aan een artikel van E. Bizio en G. Consiglio die een bijdrage leveren tot de kennis van het genus *Inocybe*. 32 soorten worden besproken met macro- en microscopische beschrijving en met een kleurenfoto maar zonder microtekeningen.

Cryptogamie Mycologie 24, 2, 2003

In deze aflevering vinden wij slechts de beschrijving van enkele tropische *Russula*'s en een *Lactarius*soort naast een studie over de vluchtige bestanddelen in *Lepista nebularis*.

Svampe 48, 2003

F. Rune brengt een eerste aflevering over de geschiedenis van de Deense Mycologische Vereniging. Als soort van het seizoen stelt J. Petersen

Amanita mappa voor, met een kleurenfoto. M. Christensen en J. Heilmann-Clausen bespreken de houtbewonende fungi van het Jaegersborger Hertepark, een oud koninklijk jachtpark in de buurt van Kopenhagen, met kleurenfoto van *Spongipellis delectans*, *Creolophus cirrhatus*, *Irpex lacteus* en *Porostereum (Lopharia) spadiceum*. *Phlegmacium*soorten met gegordelde steel en zonder knotsvoet worden besproken door T. Guldberg Frølev en T. Stjernegaard Jeppesen, met sleutel en met kleurenfoto's van *C. saginus*, *C. triumphans*, *C. variiformis*, *C. varius*, *C. argutus*, *C. fraudulosus*, *C. herculeus*, *C. vulpinus*, *C. pseudovulpinus*, *C. maculosus*, *C. caligatus*, *C. papulosus*, *C. olidus*, *C. claricolor*, *C. turmalis* en *C. praestans*.

Revista di Micologia 46, I, 2003

L. Michelin bespreekt *Russula pelargonica* var. *citrovirens* met kleurenfoto en microtekening. Enkele zeldzame vertegenwoordigers uit de Tulostomataceae van de mediterrane kust worden besproken, met kleuren- en microfoto's, door M. Sarasani: *Phellorina herculeana*, *Schizostoma laceratum* en *Tulostoma giovanelli*. L. Setti en L. Ricci bespreken *Gyromitra esculenta* var. *alba* en *Amanita ochraceomaculata*, beide met kleurenfoto en microtekening. Het genus *Xylaria* in Italië wordt voorgesteld door G. Medardi, met een algemene inleiding, bespreking der soorten, sleutel en met kleurenfoto van *X. arbuscula*, *X. castorea*, *X. carpophila*, *X. cupressoides*, *X. curta*, *X. filiformis*, *X. geoglossum*, *X. guepinii*, *X. hypoxylon*, *X. juruensis*, *X. longiana*, *X. longipes* en *X. polymorpha*. R. Fernandez Sasia en M. Contu stellen hun nieuwe *Laccaria violaceibasis* sp. nov. voor uit Spanje, een tweesporige soort met lila mycelium en breed elliptische sporen, met macro- en microkleurenfoto's. In hun 2de bijdrage over de Hypogaeae uit de Basilicatastreek in Italië bespreken R. Marino et al. nog een 8-tal soorten, met macro- en microkleurenfoto's. In zijn 2de aflevering over het genus *Thelephora* bespreekt G. Zecchin *T. cuticularis* en *T. phylacteris*, met kleurenfoto en microtekeningen.

Mycolux, 2, 2003

J.-M. Pirlot bespreekt vondsten van *Scutellinia crinita* en *Macrotyphula fistulosa*, met microtekeningen en in een ander artikelje twee vondsten van *Onygena*

corvina, waarvan een op een hoof, met microtekening en zwartwitfoto. M. Lecompte gaat verder met zijn fiches van *Lactarius*, sectie *Fuliginosae*, met een tabellarische voorstelling van *L. fuliginosus*, *L. azonites*, *L. pterosporus* en *L. romagnesii*. Op het middenblad vinden wij kleurenfoto's van *Scutellinia crinita*, *Lactarius azonites*, *Poly-porus brumalis* en *Sarcoscypha coccinea*.

Mycolux 3, 2003

M. Lecompte bestudeerde het *Lactarius piperatus* complex en geeft een beschrijving van *L. piperatus*, *L. pergameus* en *L. glaucescens** en geeft een sleuteltje tot de subsectie *Piperati*. *Boletus pseudoregius** wordt voorgesteld door J-P. Legros en E. Gerard bespreekt de Perenroest *Gymnosporangium sabinae**. R. Goosse breekt een lans tegen de onheilspellende en verwarring zaaiende persberichten als zouden de Waalse paddestoelen sterk gecontamineerd zijn met radioactiviteit.(* = kleurenfoto)

Documents Mycologiques T. 32, f. 127-128, 2003

A. Verbeken en R. Walleyen brengen een validering van *Callistosporium luteo-olivaceum* f. *minor* f. nov. en van *Xerula radicata* f. *arrhiza* f. nov., met kleurenfoto en microtekening. De pyrenomyceet *Sillia cinctula* is nieuw voor Europa en wordt met macro- en microkleurenfoto's en microtekening voorgesteld door C. Lechat en P. Leroy. M. Chaillet en J. Simeray maakten een studie over de sociologie van de macromyceten van het domaniaal woud van Chaux, met vindlijst. A. Ortega en P. Moëgne-Locoz brengen enkele taxonomische nota's over *Cortinarius praetermissus*, met sporescan. Na de validering van *Leucoagaricus subhymenoderma* door M. Bon en A. Caballero, met kleurenfoto en microtekening, gaat M. Bon verder met zijn nieuwe *Russula*-sleutel met de soorten uit de subgenera *Tenellula*, *Polychromidia* en *Coccinula*. A. Bidaud en G. Thévenard stellen *Tricholoma cingulatum* var. *alboflavescens* var. nov. voor, met kleurenfoto's. Verder brengen M. Bon en R. Courtecuisse een determinatiesleutel van het genus *Panaeolus*.

Revue du Cercle Mycologique de Bruxelles 3, 2003

R. Walleyen gaat verder met zijn bespreking van interessante vondsten uit het Zoniënwoud: *Balsamia polysperma*, *Cantharellus subpruinus**, *Genea lespiaultii*, *Hymenogaster niveus*, *Flammulaster*

limulatus, *Lentinellus ursinus**, *Mycena picta*, *Pluteus chrysophaeus* en *Spongipellis pachyodon*. Het verslag van de excursies in 2002 wordt opgefleurd met kleurenfoto's van *Boletus impolitus*, *Lactarius aspideus*, *Russula emetica* en *Exobasidium vaccinii*. J. Lachapelle bespreekt de algemene kenmerken van het genus *Clitocybe* en stelt een praktische sleutel tot dit genus voor. *Cortinarius fuscotinctus* is nieuw voor de Belgische mycoflora en wordt beschreven en met een kleurenfoto voorgesteld door J-P. Legros. D. Ghyselincq bespreekt, met kleurenfoto, *Camarophyllopsis foetens*, *C. phaeoxantha* en *C. atropuncta*, alle gevonden aan de Fondry des Chiens. A. Vanderweyen bespreekt *Puccinia adoxae* en *P. albescens*, met kleuren- en microfoto's. Op voor- en achterkaft vinden wij kleurenfoto's van *Amanita lividopallescens* en *Astraeus hygrometricus*.(* = kleurenfoto)

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 4, 2003

Als paddestoelen van de maand, met kleurenfoto en microtekeningen vinden wij *Tricholoma umbonatum* en *Gymnomyces subochraceus*. H. Clemençon bespreekt uitvoerig *Lichenomphalia umbellifera* (syn: *Omphalia ericetorum*), een *Omphalina*-achtig trechterzwammetje dat geassocieerd groeit met het kogeltjes vormende korstmos *Botrydina*, met kleurenfoto's en microfoto's van het korstmos. H. Zehfuss gaat verder met zijn studie van de rol der fungi in de afbraak van het bos.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 5, 2003

Als paddestoelen van de maanden vinden wij met kleurenfoto en microtekeningen *Melanoleuca nivea* en *Agrocybe attenuata*. H. Clemençon bespreekt het pigment van *Russula ochroleuca* (met kleuren- en microfoto) en T. Stijve brengt zijn verhaal over "paddestoelen in de schilderkunst". Beatrice Senn-Irlet bespreekt het *Tricholoma caligatum* complex waarin nu ook *T. nauseosum* en *T. dulciolens* als afzonderlijke soorten onderscheiden kunnen worden (met kleurenfoto). Verder nog kleurenfoto's van *Phaeolus schweinitzii*, *Aleurodiscus amorphus* en *Arachnopeziza aurelia*.

Field Mycology 4,(3), 2003

In Fungus portretten vinden wij in deze aflevering foto's van *Cortinarius limonium*, *C. orellanus* en *C. rubellus*, met een korte opsomming van de bijzonderste verschillen tussen de 3 soorten. G.

Mattock vraagt zich af of *Boletus satanas* mycorrhiza's vormt met *Helianthemum* en *A. Henrici* geeft nog enkele overwegingen bij de vondst van de tropische *Conchomyces bursiformis* op een boomvaren in een Engelse serre (beide artikels met kleurenfoto).

De sleutel tot de Britse vertegenwoordigers van de *Russula xerampelina* groep wordt geïllustreerd met kleurenfoto's van *R. subrubens*, *R. graveolens*, *R. pseudoolivascens* en *R. oreina* en wordt aangevuld met korte beschrijvingen van de in de sleutel genoemde soorten. B. Spooner bespreekt het voorkomen van galvorming bij *Panaeolus* en *Panaeolina* die veroorzaakt zou zijn door een of andere fruitvlieg (*Drosophila*). In een soort "Allerlei" artikelje van A. Henrici leren wij dat *Agaricus moelleri* de nieuwe naam is van *A. praeclarosquamosus*. Verder brengt G. Dickson

enkele kleine kritische nota's over "de Terrestrische Stekelzwammen" van R.A. Maas Geesteranus.

Mycologist 17,2, 2003

Deze aflevering is bijna volledig gewijd aan medische mycologie. Zo wordt er ingegaan op de verscheidene antimycotica, het pathogene karakter van *Aspergillus fumigatus*, de "mating" types van *Candida albicans*, weerstand en tolerantie van de fungi tegenover de medicatie, en is er een artikelje over *Penicillium marneffeii*. M. Moss gaat verder met zijn uiteenzettingen over de mycotoxines en als nieuwe Britse vondsten worden vermeld: *Sistotrema albopallescens*, *Entyloma ranunculi-repentes*, *Ramularia galega* en *Waitea circinata*. Verder vinden wij nog kleurenfoto's van *Lentinus tigrinus*, *Vuilleminia macrospora* en *Monilinia aucupariae*.

Nieuwtjes uit de bibliotheek

Pascale Holemans

Een rustig mycologisch jaar mag men het noemen, maar niet wat de bib betreft. De werken blijven komen. Niet alleen worden er aangekocht, reeksen aangevuld, ook krijgen wij er cadeau. Dank aan Emile Vandeven voor 'The European Natural History Information Network (ENHSIN)' van The Natural History Museum (Nim 029) en aan Jean Schavey voor 'De Koniferen Deel 1' van Baudouin (Nim 030). Ook dank aan Charlotte Pieters die haar thesis over 'De Strophariaceae in Vlaanderen' heeft geschonken aan de Kring. (Mag 049) en aan Ruben Walleyen voor Basisrapporten over monitoring van kernvlakte en transecten in het Vlaams Natuurreservaat Hannecartbos (Toe036c) Rodebos en Laanvallei (Toe 036d) en Walenbos (Toe 036e). Wat de reeksen betreft is Funghi non delineati verder aangevuld met:

deel 24 - Contribution to the knowledge of genus *Agaricus* van Luis Alberto Parra Sanchez (Baf 013/24), deel 25 - Osservazioni sul genere *Melanoleuca* van Fontenia, Gottardi, Para (Baf 013/25), deel 26 - Rare and interesting species of *Psathyrella* van Arnolds (Baf 013/26).

Fungi Europeii werd aangevuld met een volume over *Xerocomus* s.l. door Ladurner & Simonini (Atl 013i). Verder is de 'Journal des Journées Européennes du Cortinaire' nr 5 van JEC aangekomen (Baf 021b) evenals 'Atlas des Cortinaires' deel 13 van Bidaud et al. (Atl 007p) En om nog meer gordijnzwammen te bewonderen, Il Genere *Cortinarius* in Italia van Consiglio, Antonini & Antonini. Een heleboel bruikbare lectuur zou ik zeggen. Tot de volgende keer.

Website News

Pascale Holemans

Hits, Files, Pages, Visits, KBytes, Avg, Max, dit zijn de termen die ik lees op de statistiek van onze website, met allemaal cijfers in kolommen. Kortom, eens men die enkele termen onder de knie heeft, is de website-taal een saai voostelling van de cyber-realiiteit. Even trachten dit alles in mensentaal te omschrijven. Hits zijn de keren dat iemand op onze site is geweest, op eender welke pagina (186770 keren sinds de site er is). Belangrijker is te weten hoeveel mensen een

bezoekje brachten, van waar ze komen, welke pagina er het hoogst scoort en hoe het evolueert door de maanden heen.

Daartoe moet men naar de visits of bezoeken kijken. In september zijn er 850 mensen langs gekomen en op 20 oktober waren het al 737 (2854 in totaal sinds het begin). Het gemiddelde is belangrijker. September heeft een gemiddelde van 28 man per dag gehad en in oktober zijn het al 40. Zou er

interesse zijn? Tijdens de weekends hebben de bezoekers blijkbaar meer tijd, vooral tijdens de middaguren en tussen 18 en 19 uur. Ze komen met 62 % uit België, gevolgd door Nederland (20%) d.w.z. dat er 18% uit de rest van Europa, USA, Brazilië, Chili, Canada komt of dat ze via ".net" of ".com" reizen. Als ik kijk welke pagina het meeste succes heeft is dat moeilijk te zeggen. Heel de site wordt grondig doorzocht. Procentueel staan ze dicht bij mekaar. Conclusie: onze website heeft succes. Daar ga ik niet bij stil blijven staan en hopelijk jullie ook niet. Door steeds nieuwe informatie door te

spelen aan het publiek via dit modern medium, blijven de mensen geïnteresseerd en dat moet ons doel zijn. 'Updaten' in vakjargon! Dit is een oproep aan allen die willen meewerken. Heb je aanvullingen, foto's, iets mycologisch te vertellen, nieuwe linken door te spelen, fouten ontdekt, om het even, laat het mij weten. Het kan rechtstreeks via de website: webmaster@kamk.be of naar mij: pascale.holemans@antwerpen.be doorgegeven worden.

Tot mails?

Lidgeld 2004

De leden worden verzocht het lidgeld voor 2004, 18 EUR voor een individueel lidmaatschap of 20 EUR voor een gezinslidmaatschap, zo vlug mogelijk te betalen, ofwel contant of door overschrijving op bankrekeningnr. 320-4183209-57, op naam van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen. Men kan daarvoor het bijgevoegde overschrijvingsformulier gebruiken.

Buitenlandse leden betalen 20 EUR (het lidgeld verhoogd met extra verzendingskosten) voor een individueel lidmaatschap of 22 EUR voor een gezinslidmaatschap, contant of door overschrijving.

Ten gerieve van onze buitenlandse leden geven wij hierbij de IBAN nummers gekoppeld aan onze rekeningen:

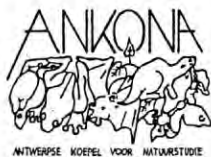
000-1415744-29: IBAN BE26 0001 4157 4429 BIC BPOTBEBI

320-4183209-57: IBAN BE09 3204 1832 0957 BIC BBRUBEBB

Bij overschrijving uit het buitenland lette men er op dat eventuele kosten toch door de opdrachtgever gedragen worden. Indien dit niet het geval is, dient 27 EUR te worden overgemaakt.

Contante betaling te regelen met de schatbewaarder KAMK: André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen.

Wij dringen aan op een vlotte betaling, dit om nutteloze kosten te vermijden en ons toe te laten U ononderbroken de publicaties van onze vereniging toe te sturen.

Zevende ontmoetingsdag Antwerpse Koepel voor Natuurstudie

ANKONA, de ANtwerpse KOepel voor NATuurstudie organiseert in 2004 voor de zevende maal haar jaarlijkse ontmoetingsdag. Op deze dag kan men contacten leggen en meer te weten komen over de lopende natuurstudieprojecten in de provincie Antwerpen. Iedere geïnteresseerde is van harte welkom op **zaterdag 14 februari 2004**, vanaf 9u30, in het **provinciehuis, Koningin Elisabethlei 22 te 2018 Antwerpen**.

De voormiddag start om **10u00** met het openingswoord en een reeks korte oproepen, waarna de voordrachten starten van volgende themagroepen: planten, paddestoelen, vogels en ongewervelden. Per themagroep zal de nieuwe projectwerking besproken worden.

Een overzicht van het aanbod bij de themagroepen:

Planten

- Oorspronkelijke inheemse bomen en struiken ..... (Arnout Zwaenepoel)
- Atlasproject korstmossen in de provincie Antwerpen ..... (Dries van den Broeck)

Paddestoelen

- Korstzwammen ..... (Ivo Antonissen)
- Stuifzwammen ..... (Karel Van de Put)
- Ondergrondse paddestoelen ..... (Ruben Walleyn)

Vogels

- Roodborsttapuit: situatie in Vlaanderen en Nederland a.h.v. atlasgegevens: populatieschatting en relatie met habitat ..... (Glenn Vermeersch, Henk Sierdsema en Ruud Foppen (SOVON))
- Broedvogelatlas ..... (Glenn Vermeersch)

Ongewervelden

- Ongewervelden gemeenschappen Winkelsbroek en Dombergheide ..... (Luc De Bruyn)
- De wespvlinderfauna (Sesiidae) van België en hun levenswijze ..... (Theo Garrevoet)
- Projectwerking: spinnen ..... (JP Malfait)

In de namiddag staan langere voordrachten op het programma.

Myriam de Haan zal het hebben over de onbekende wereld van de **Myxomyceten**. **Kris Verheyen** maakt een historisch-ecologische studie van het Gielsbos te Turnhout. **Dirk Bauwens** komt praten over amfibieën in de provincie Antwerpen.

Gedurende de ganse dag zijn info- en boekenstands van diverse natuurverenigingen te bezoeken. **De deelname aan deze studiedag is gratis maar inschrijven is noodzakelijk.** Voor meer informatie en inschrijving kan u terecht bij Peggy Beers (03 259 12 88 of natuur@pih.provant.be). Op de ANKONA-site vindt u het volledige programma terug: www.ankona.be (vanaf december 2003).

LIKONA
LIMBURGSE KOEPEL VOOR NATUURSTUDIE

Limburgse Koepel voor Natuurstudie organiseert dertiende contactdag

Op **zaterdag 17 januari 2004** organiseert de Limburgse Koepel voor Natuurstudie (LIKONA) haar jaarlijkse contactdag in het Limburgs Universitair centrum in Diepenbeek.

Alle LIKONA-leden, maar ook alle overige geïnteresseerden, worden uitgenodigd om deel te nemen. Deze uitnodiging geldt uiteraard ook buiten de provinciegrenzen. De deelname is gratis, maar inschrijven is noodzakelijk.

Vanaf 8.45 u is iedereen welkom in het LUC, Universitaire Campus, gebouw D in Diepenbeek.

Voor het volledige programma van de contactdag (korte mededelingen, voordrachten binnen de werkgroepvergaderingen, en een overzicht van de posters) kan men terecht op de LIKONA-website.

Voor inlichtingen en inschrijvingen kan men tijdens de kantooruren terecht bij het LIKONA-secretariaat in Het Groene Huis, tel. 011 26 54 62, fax 011 26 54 55,

e-mail: likona@limburg.be, internet: <http://www.limburg.be/likona/>

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen.

dinsdag 6 januari	Nieuwjaarsreceptie (zie aankondiging p. 82)	
dinsdag 13 januari	Paddestoelen van 2003 in beeld, dia's	Johan Paulussen
dinsdag 20 januari	Cursus microscopie	19.30 u
dinsdag 27 januari	Adviesraad	
dinsdag 3 februari	Cursus microscopie	19.30 u
dinsdag 10 februari	Paddestoelen op Beuk	Ruben Walleyne
dinsdag 17 februari	Cursus microscopie	19.30 u
dinsdag 24 februari	Raad van bestuur	
dinsdag 2 maart	Cursus microscopie	19.30 u
dinsdag 9 maart	Paddestoelen: een boeketje van geuren	Frans Dielen
dinsdag 16 maart	Cursus microscopie	19.30 u
dinsdag 23 maart	Algemene Vergadering van Werkende leden.	
dinsdag 30 maart	Voor dag en Meeldauw	Jos Volders

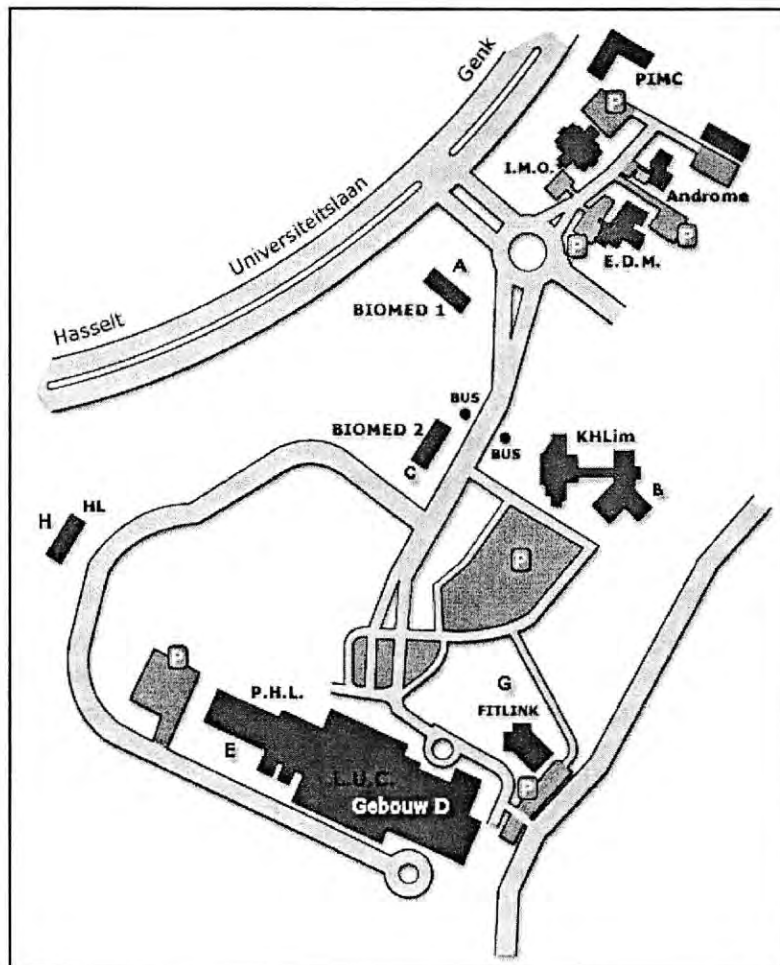
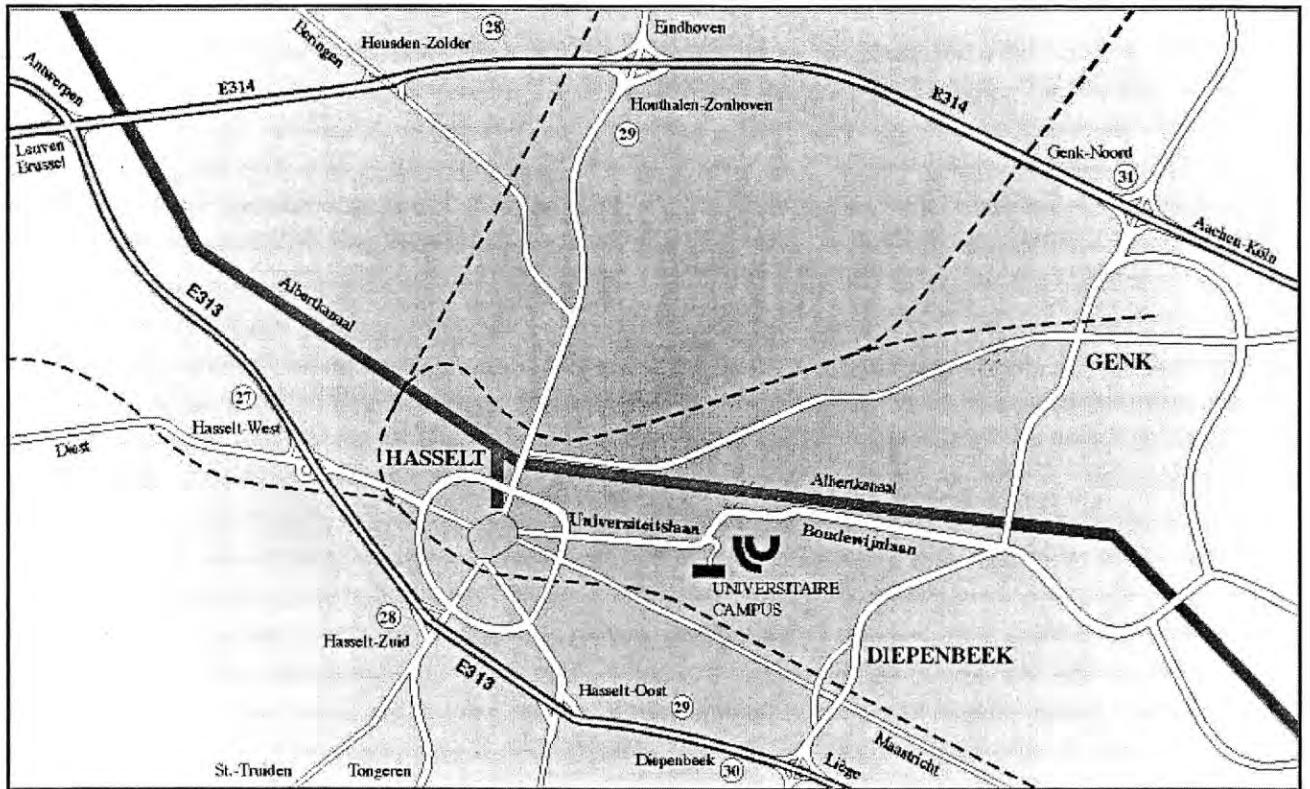
13^e Vlaamse-Mycologen-Dag op 27 maart 2004

De 13^e Vlaamse-Mycologen-Dag gaat door in het auditorium H2 van het Limburgs Universitair Centrum (LUC), Universitaire Campus te Diepenbeek, gelegen langs de weg Hasselt-Genk (N702). Bijgevoegd vindt u de reisweg en een plan van de Universitaire Campus.

We starten de Mycologendag zoals gewoonlijk vanaf 9u30 met koffie. De lezingen vangen aan om 10u00. Het is mogelijk een middagmaal te bekomen tegen 7,5 EURO per persoon. Er kan gereserveerd worden door het verschuldigde bedrag, vóór 13 maart 2004 over te schrijven op rekeningnummer 000-0400447-31 van het Provinciaal Natuurcentrum, Ontvangsten,

Het Groene Huis, Domein Bokrijk, 3600 Genk, met vermelding "middagmaal mycologendag". De bonnetjes kunnen dan bij de ingang afgehaald worden. Het is ook mogelijk de meegebrachte picknick te gebruiken. Dranken kunnen ter plaatse bekomen worden.

Het programma van de Mycologendag ligt nog niet vast. Diegenen die een voordracht of een korte mededeling wil doen gelieve contact op te nemen met Luc Lenaerts, 013/523499 of 0476/562391, of via e-mail l.lenaerts@gedilo-ik.be.
Luc Lenaerts

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeecia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeec (1630-1693). In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeecia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging. De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Alle leden kunnen hieruit boeken ontlenuen.

Het lidgeld bedraagt 18 EUR per jaar, een gezinslidgeld 20 EUR. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen. Buitenlandse leden betalen 20 EUR, 22 EUR voor een gezin, indien contant betaald wordt aan André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te B-2050 Antwerpen of door overschrijving. Ten gerieve van onze buitenlandse leden geven wij hierbij de IBAN nummers gekoppeld aan onze rekeningen:

000-1415744-29: IBAN BE26 0001 4157 4429 BIC BPOTBEBI

320-4183209-57: IBAN BE09 3204 1832 0957 BIC BBRUBEBB

Bij overschrijving vanuit het buitenland lette men er op dat eventuele kosten toch door de opdrachtgever gedragen worden. Indien dit niet het geval is, dient 27 EUR te worden overgemaakt.

KAMK publicaties

Oude nummers van AMK Mededelingen en Sterbeecia kunnen verkregen worden bij Judith De Keyser, Vaartstraat 102, 2845 Niel, e-mail: judithdk@tiscali.be

Paddestoelenkartering

Secretariaat: Vandeven Emile, Opperveldlaan 14, B-1 800 Vilvoorde, tel: 02/267.74.18

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

ondervoorzitter: Moorthamer Freddy, Eyckensbeekstraat 16, 9150 Kruikebeke, tel.: 03/744.11.85

secretariaat & ledenadministratie: de Haan Myriam, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Holemans Pascale, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout, tel.: 03/322.40.05

andere bestuurders:

De Sutter Joke, Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14

Hendrickx Harrie (redactie AMK Mededelingen), Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/315.87.69

Le Jeune Guy (coördinatie excursieprogramma), Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

Volders Jos (coördinatie excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walleyrn Ruben (redactie Sterbeecia), Predikherenstraat 37, 8750 Wingene, tel.: 051/65.89.80